

ใส่ในกิเลส

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม สัจธรรมนะ เราแสวงหาสัจธรรม ตั้งใจฟังธรรม ธรรมะเป็นสิ่งที่สูงสุด เราพยายามแสวงหาของเรา เพื่อประโยชน์กับหัวใจของเรา ธรรมะเพื่อประโยชน์กับใจดวงนี้ ใจดวงนี้แสวงหามาเพื่อประโยชน์กับใจดวงนี้

ฉะนั้น สิ่งที่เป็นธรรมๆ เห็นไหม สัจธรรม ถ้าสัจธรรมนะ สัจธรรมมีภายนอกและภายใน ถ้าภายนอก เห็นไหม ภายนอกที่เราเห็นๆ กันอยู่นี้ ภายนอกคือเรื่องโลก แต่เรื่องความเป็นภายใน ถ้าเป็นภายในนั้นในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในใจครูบาอาจารย์ของเรานะ สัจธรรมอันนั้นเป็นความจริง

ถ้าธรรมภายนอกละ ธรรมภายนอกก็เรื่องของโลกใจ โลกมันหมุนเวียนไปตามวัฏฏะ ผลของวัฏฏะ เห็นไหม การศึกษา ศึกษาทางโลก โลก ธรรมชาติเขาเข้าใจได้นี่เป็นวิทยาศาสตร์ใจ

แต่ถ้าเป็นธรรม เป็นธรรมนะ เป็นธรรมต้องจิตต้องสงบก่อน ถ้าทำความสงบของใจได้ ถ้าใจทำความสงบของใจได้เข้าสู่สัจธรรม แต่ใจยังไม่สงบ เวลาเราประพฤติปฏิบัติกัน เราปฏิบัติเพื่อ เห็นไหม เราเข้าใจใจ เราเข้าใจว่าเราเพื่อปฏิบัติธรรม เพื่อสัจจะ เพื่อความจริง แต่เป็นความเข้าใจของเรา ความเข้าใจของเราคือกิเลสของเราใจ

ถ้ากิเลสของเรา เห็นไหม คนที่มีอำนาจวาสนานะ คนที่มีอำนาจวาสนาเขาถูกคิด เขาคิดของเขาได้ว่าสิ่งใดเป็นธรรมและสิ่งใดไม่เป็นธรรม แต่ถ้าคนที่วาสนาน้อย คนที่จิตใจอ่อนไหว เจตสรวพลสิ่งใด เราไปพบสิ่งใด มันสะเทือนหัวใจใจ พอสะเทือนหัวใจมันก็เป็นธรรม ถ้าสะเทือนหัวใจนะ ดูสิ คนอยู่ทางโลกเขาเวลามันสะเทือนใจ เห็นสิ่งใดสะเทือนใจ มันสะเทือนหัวใจมาก ถ้าสะเทือนหัวใจมาก ดูหนังดูละครแล้วย้อนดูตัวเรา

สิ่งที่เป็นเรา ดูสิ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเที่ยวสวนเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย มันยืนยัน มันยืนยันมาเลยว่าเป็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย เห็นคนอื่นนะ แล้วเราต้องเป็นเช่นนั้นหรือ? เราต้องเป็นเช่นนั้นหรือ? เราต้องเป็นเช่นนั้นอยู่แล้ว แต่เราเป็น

เช่นนั้นถ้าเราไม่ประมาท ไม่ประมาทชีวิต เราก็จะแสวงหาของเรา

แต่ถ้าเราประมาทในชีวิตของเรา เราประมาทในชีวิตของเราเพราะเราไม่รู้ว่าเราประมาทไป ถ้าเรามีสติปัญญาเราก็ไม่ประมาทมันก็เป็นข้อเท็จจริง แต่เราว่าไม่ประมาทแต่เราประมาทไปแล้ว ถ้าเราประมาทไปแล้วเพราะเราเดินเลื้อย เราใช้ชีวิตของเราฟุ่มเฟือย ชีวิตของเราผ่านไป เห็นใหม่ วันคืนล่วงไปๆ บัดนี้เราทำอะไรอยู่ ถ้าทำอะไรได้อะไรอยู่ ในปัจจุบันนี้เรามีสติปัญญา

ในเมื่อเรามีอาชีพ คนเกิดมาต้องมีหน้าที่การงาน คนเกิดมา เห็นใหม่ ต้องเลี้ยงชีพ การเลี้ยงชีพนั้นเป็นหน้าที่ เป็นหน้าที่ไป เพราะเราอยากได้ชีวิตไว้ สิ่งที่มีค่าที่สุดคือชีวิตของเรา ถ้าชีวิตของเรามันจะอยู่ได้ อยู่ได้ต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย ถ้ามีปัจจัยเครื่องอาศัยทางโลก ทางโลกเราก็ต้องแสวงหาหน้าที่การงานออกมาเพื่อแลกเปลี่ยนมาเพื่อดำรงชีวิตนี้ไว้ แล้วดำรงชีวิตทำไมล่ะ ไว้ให้มันทุกข์มันยากใช่ไหม เวลามันทุกข์มันยาก มันแบกโลกอยู่นี้มันมีแต่ความทุกข์ความยากไป

แล้วเวลาเราอยากจะทำอะไรปฏิบัติ เราไปวัดไปวาเพื่อประพฤติปฏิบัติ เวลาไปวัดไปวา ประพฤติปฏิบัติ กิเลสมันก็สอดแทรกไป มันไปทำไม ไปให้มันลำบาก ไปทำไมไปให้มันทุกข์มันยาก เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มรรคผลมีจริงหรือเปล่า มรรคผลมีจริงหรือเปล่า นี่ก็มีความสุขความทุกข์ในใจเรามีจริงหรือเปล่า

ถ้าความสุขความทุกข์ในใจของเรามีจริง เดียวก็ดี เดียวก็ร้าย เวลามันดีขึ้นมามีแต่ความสุขของมัน เวลากิเลสมันฟูขึ้นมามันมีความสุขทุกข์ยาก คอตกเลย เวลาคอตกขึ้นมา ความทุกข์เป็นอย่างนี้ ความทุกข์เป็นอริยสัจ ถ้าความทุกข์เป็นอริยสัจ ครูบาอาจารย์ที่ท่านมีสติปัญญาของท่าน ท่านเห็นของท่านตามความเป็นจริงของท่าน ทุกข์เป็นอริยสัจ ท่านว่าสิ่งนี้เห็นใหม่ ทุกข์ควรกำหนด ถ้าทุกข์ควรกำหนด “ทำไมมันเป็นเป็นอย่างนี้ สัจจะทำไมมันเป็นเป็นอย่างนี้”

สัจจะ เห็นใหม่ สัจจะมันเป็นเป็นอย่างนี้ การเวียนว่ายตายเกิดเป็นความจริงมันเป็นเป็นอย่างนี้ เวรกรรมมันทำให้กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กันเป็นอย่างนี้ แต่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงขึ้นมาแล้ว มันไปตัดสมุจเฉตพหวน อวิชชา อวิชชาปัจจุยา สงขาราสงขารา ปัจจยาวิญญาณ เพราะอวิชชามันมีติดบอด มันถึงเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะนี้ไง ถ้ามีสัจจะความจริงนี้มันไปตัดทำลายพญามาร มารที่ในหัวใจมันทำลายไปแล้ว เห็นใหม่ ทำลายไปแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอีก ๔๕ ปี ดำรงชีวิตนี้มา มันคืออะไรล่ะ?

มันข้อเท็จจริง สิ่งที่เป็นความจริงที่ว่าเป็นโลกที่เวียนว่ายตายเกิดอยู่นี้ไง แต่ใจดวงนั้นใจดวงนั้นถ้ายังมีกิเลสอยู่ มีกิเลสต้นหาความทะยานอยากอยู่ ความดำรงชีพของเรามันก็เป็น

ความทุกข์ความยากอย่างหนึ่ง หน้าที่การงานทำก็เป็นความทุกข์ความยากอันหนึ่ง กิเลส ตัณหาความทะยานอยากบีบคั้นในใจก็เป็นความทุกข์ความยากอันหนึ่ง แล้วความดีนบนของ เราเพื่อจะออกจากกิเลสโดยที่กิเลสมันปิดหูปิดตาอยู่นี้ก็เป็นความทุกข์อีกอันหนึ่ง เพราะจิตใจ เรามันมีกิเลสอย่างนั้น มันถึงเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ มันถึงได้ทุกข์ได้ยากอย่างนั้นไง เพราะ เราเห็นความทุกข์ความยากอย่างนั้น

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้วเสวยวิมุตติสุข แล้ววางธรรมวินัย นี้ไว้ จะร้อยสัตว์พันสัตว์ การร้อยสัตว์พันสัตว์ของท่านก็ศีล สมาธิ ปัญญา แล้วศีล สมาธิ ปัญญา การศึกษาของเรา การศึกษาของแต่ละคนมันก็ไม่เท่ากัน เวลาศีล สมาธิ ปัญญา เราก็ว่าเรา เข้าใจหมดแล้ว เราเข้าใจหมด ทำไมเราทำไม่ได้ แล้วเวลาทำสิ่งใดขึ้นมา กิเลสมันก็อ้างอิงเลย พุทธพจน์ๆ ต้องเป็นอย่างนั้นๆ กิเลสมันบังเงา มันอ้างอิง มันบังเงา มันอ้างอิงเป็นอย่างนั้น แล้วเราก็เชื่อกันไปอย่างนั้น

ความเชื่อ เชื่อเพราะเราเชื่อเรา เพราะจิตใจเราอ่อนด้อยไง จิตใจเราอ่อนด้อย จิตใจเรา อ่อนด้อยกิเลสมันบังตา **อวิชชาปัจจุยา สงฺขารา** อวิชชามันปิดหูปิดตาขึ้นมา มันก็อ้างธรรมะ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าสิ่งนั้นเป็นจริงๆ แล้วศึกษามา ศึกษา เห็นไหม ธรรมะ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารภนามาร้อยสัตว์พันสัตว์นะ แล้วเวลาเราไปศึกษาขึ้น มาแล้ว ศึกษาขึ้นมามันเป็นความจริงไหม?

ถ้าเป็นความจริงที่เราจะมาประพฤติปฏิบัติกันอยู่นี้ ถ้าเอาความจริงของเรา ถ้าเอา ความจริงของเรา คนที่มีอำนาจวาสนานะ ศึกษาสิ่งใดมาแล้ววางให้หมด เวลาจะประพฤติ ปฏิบัติขึ้นมาทำความสงบใจของเราให้ได้ ถ้าใจเราสงบขึ้นมาแล้ว เห็นไหม “สุขอื่นใดเท่ากับจิต สงบไม่มี”

แต่ของเรามันไม่สงบ เวลามันปฏิบัติมาแล้ว มันสร้างอารมณ์ จิตนี้ จิตนี้หลากหลายนัก จิตนี้เป็นได้หลากหลายนัก จิตที่มีอวิชชายิ่งครอบงำยิ่งน่ากลัวนัก จิตของเราแท้ๆ ความเห็น ของเราแท้ๆ ที่เรามาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราก็ต้องการความจริงทั้งนั้น เราต้องการความจริง ถ้าเราไม่ต้องการความจริง คนที่ไม่มีศรัทธาความเชื่อ เขาไม่เชื่อว่ามีบรรพคุณนิพพานมี เราเกิด มาชาตินี้ตายแล้วสูญ ตายแล้วก็จบสิ้นกันไป การเกิดมา ก็เกิดมาวิทยาศาสตร์ จบแล้วก็ไม่มี ใครมาบอกเราว่าไปไหน คนตายแล้วก็เจียบไปทุกที

แล้วถ้าจิตหนึ่งเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เมื่อก่อนประชากรของโลกไม่มีขนาดนี้ เดี่ยวนี้ มันมาขนาดนี้มันมาจากไหน มันเพิ่มจำนวนมากขึ้นมา แต่เขาไม่เห็นหรอกว่า จิตมันเวียนว่าย ตายเกิด จิตนี้อยากเกิดนัก การเกิดมาเป็นมนุษย์นี่แสนยาก ไม่มีบุญวาสนาไม่ได้เกิดมาเป็น มนุษย์ ถ้าเราเกิดมาเป็นมนุษย์แล้ว สิ่งที่เกิดมาเป็นมนุษย์เวลาเราสร้างมนุษย์สมบัติขึ้นมา

เพราะเราทำของเราขึ้นมา มันถึงมีอำนาจวาสนาได้เกิดมาเป็นมนุษย์

แล้วถ้ามันเกิดมาเป็นมนุษย์แล้ว เกิดมาแล้ว เห็นใหม่ เกิดมาสิ่งที่มีคุณค่าๆ ทำไมบางคนเวลามันทุกข์ยากขึ้นมาทำลายตัวเอง ลากันซะที่ จบ! อยากจะจบสิ้นเพื่อพ้นจากทุกข์ เพราะความทุกข์มันบีบคั้น แต่เวลาตายไปแล้ว มันไม่เป็นอย่างนั้นหรอก มันให้ผลยิ่งกว่านั้นอีก เพราะทำลายตัวเอง มันมีเวรมีกรรม กอดตันไปแล้ว มันจะไปพ้นจากทุกข์ได้อย่างไร มันเป็นไปได้ไม่ได้

แต่เวลาเรามีสติมีปัญญา เห็นใหม่ ถ้าเราจะพ้นจากทุกข์ เราจะพ้นจากทุกข์นะ เราจะค้นหาสัจจะความจริง เริ่มต้นจากที่ไหน เริ่มต้น เห็นใหม่ การเวียนว่ายตายเกิดใครเป็นคนเวียนว่ายตายเกิดละ ถ้าการเวียนว่ายตายเกิด เห็นใหม่ ถ้ามันเวียนว่ายตายเกิดมันต้องมีตรงฝังตรงข้ามที่มันไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย แล้วคนไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย มันมาอย่างไรละ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านมีอำนาจวาสนาอย่างนี้ ท่านรู้คั่นอย่างนี้ได้ ถ้ารู้คั่นอย่างนี้ได้จะเป็นสัจจะความจริงมันมหัศจรรย์ บุญเพนิวาสนาสุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวักขยญาณ ทำลายอวิชชาไปแล้วเสวยวิมุตติสุขดี มันมหัศจรรย์ “จะสอนใครได้หนอ? ใครจะเชื่อเรื่องอย่างนี้ได้ ใครจะเข้าใจเรื่องอย่างนี้ได้”

แต่คนที่มีอำนาจวาสนา ถ้าใครจะเชื่อสิ่งนี้ได้ แล้วเรารู้ได้อย่างไรละ เรารู้ได้อย่างไร เรารู้ก็ต้องมีอำนาจวาสนาสิ ไม่มีอำนาจวาสนา คนที่จะมารู้อย่างนี้ได้ถึงวางธรรมวินัยนี้ไง ถ้าวางธรรมวินัย เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เห็นใหม่

ดูสิ ทางโลกเวลาเขาเจริญขึ้นมา เวลาเจริญขึ้นมาทุกคนก็บอกมีปัญญาทั้งนั้นทุกคนก็เป็นคนรักตนเองทั้งนั้น ทำไมการปฏิบัติธรรมทำไมทำไม่ได้ เวลาทำเวลาคิดก็คิดอย่างนี้ แต่เวลาทำไปแล้วกิเลสมันบังเงา กิเลสมันซ้อน แล้วมันทำผลประโยชน์ทับซ้อน แต่! แต่เป็นผลประโยชน์ของกิเลสนะ ไม่ใช่เป็นผลประโยชน์ของเรา

ผลประโยชน์ของจิต จิตเต็มแท้นี้ผ่องใส จิตเต็มแท้นี้หมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเต็มแท้นี้ผ่องใส จิตเต็มแท้นี้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส

สิ่งต่างๆ เวลาผลที่จะเป็นสัจจะจะเป็นความจริงของจิตนี้ ของจิต ของจิต เวลาจิต ความรู้สึกนึกคิดนามธรรม สิ่งที่มีมันสร้างอำนาจวาสนามา ความพอใจไม่พอใจที่เผาผลาญหัวใจ เวลามันปรารถนามันก็ปรารถนาของมัน แต่มันมีอวิชชา มันมีกิเลสตัดทอนความทะยานอยากครอบงำในหัวใจ เวลาปฏิบัติไปๆ กิเลสมันก็แทงหน้าไปทั้งนั้น

ดูทางโลกเขามีการศึกษา ศึกษาไปเพื่อ เพื่อประโยชน์กับโลกนะ ในทางการแพทย์ เวลาการแพทย์ที่เขาค้นคว้ามาเขาเพื่ออะไร ก็เพื่อรักษาโรคไข้ใหม่ เพื่อรักษาความเจ็บไข้ได้ป่วย พอ

มีการศึกษาทางแพทย์ พอศึกษาทางแพทย์ คนเราเวลาเกิดไฟไหม้เกิดต่างๆ เขาทำศัลยกรรม เพื่อจะให้ไม่น่าเกลียดจนเกินไปนัก มันก็เป็นการรักษา

แต่ในปัจจุบันนี้ศัลยกรรมเพื่อความงาม โอ้โฮ! มันทำเต็มที่แล้ว อันนี้เป็นการรักษาใหม่ มันเป็นการรักษา รักษาหัวใจใจ หัวใจมันอยากสวยอยากงาม อยากตามความพอใจของตัวเอง ถ้ามีอำนาจวาสนาก็จะไปทำอย่างนั้น อันนี้เป็นการรักษาใหม่ ถ้าเป็นปากแหว่งเพดานโหว่อย่างนี้ เป็นการรักษาใหม่ อย่างนี้เป็นการรักษา ถ้ารักษาอย่างนี้ รักษา ทางวิชาการเขามากก็เพื่อการรักษา เพื่อความดีงามทั้งนั้น

แต่กิเลสมันไหลไปซะ มันเพื่อความงาม ความงามมันคืออะไรละ ความงามแล้วเป็นธุรกิจที่มีค่าด้วย เป็นธุรกิจที่มีผลตอบแทนสูงด้วย นี่ไง เรื่องของโลกๆ ใจ แต่เวลาทางการแพทย์ เขาศึกษามา ทางทางการแพทย์ทางวิชาการก็เพื่อคุณภาพชีวิต เพื่อเจ็บไข้ได้ป่วยมีการรักษา ถ้าการรักษาเป็นความจริงตามข้อเท็จจริงนั้น ถ้าข้อเท็จจริงนั้นมันก็รักษาตามข้อเท็จจริงนั้น มันก็ไปอีกล่ะ

ดูสิ แพทย์ผู้ที่มีเมตตา แพทย์ผู้ที่เขาเมตตาใจรักษาเพื่อคนไข้ นายแพทย์ที่เขาเห็นผลประโยชน์ของเขา เขาก็รักษาผลประโยชน์ของเขา โลกมันเปลี่ยนโลกมันพลิกแพลงไป ตลอดเวลาแหละ ฉะนั้น เวลาจิตใจของคน จิตใจของคนจะประพฤติปฏิบัติก็คิดว่าตัวเองทำได้ คิดว่ามันจะเป็นทางปฏิบัติแล้วจะเป็นความจริงของเรา นี่เป็นเรื่องคิดแบบโลกๆ ใจ

ฉะนั้น เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นถึงขั้นเชิงของกิเลส เห็นความปลิ้นปล้อนของมัน ท่านถึงบอกว่าทำความสงบของใจเข้ามาให้ได้ก่อน ถ้าใจสงบเข้ามา ถ้าใจสงบเข้ามาแล้วถ้ายกขึ้นสู่วิปัสสนานั่นถึงเป็นสังขารวม จากโลกียปัญญาเป็นโลกุตตรปัญญา เห็นไหม

จากโลกียปัญญา ดูสิ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปทรมานชฎิล ๓ พี่น้อง เขาบูชาไฟๆ คำว่า “บูชาไฟ” บูชาก็เป็นฉานโลกีย์ เขามีฤทธิมีเดชนะ เขามีฤทธิมีเดช พญานาค อยู่ในโรงไฟของเขา เพราะอะไร เพราะการบูชาไฟ การบูชาๆ การใช้อภิญาของเขา

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไปทรมาน มันเรื่องโลกๆ นะ เรื่องโลกๆ ภายนอกเลย จะไปพัวพันเขา เขาก็ตระหนี่ เขาหวงลาภของเขา เพราะพระเจ้าพิมพิสารเป็นลูกศิษย์ของเขา เขาเป็นอาจารย์ของพระเจ้าพิมพิสาร เขาเป็นอาจารย์ของกษัตริย์ แล้วมีสมณะมีนักพรตจะมาอยู่ด้วย มันจะมาทอนลาภสักการะของเขา ไม่ให้อยู่

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นถึงอำนาจวาสนาของเขานะ “สมณะไม่ให้สมณะพัก สมณะไม่ให้สมณะอาศัย มันจะเป็นสมณะได้อย่างไร” เขาจนด้วยเหตุผล เวลาให้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพักที่นั่น เขาคิดว่าเขามีฤทธิ์ เขามีเดช เขามีอภิญาของเขา ให้ไปพักโรงไฟ โรงไฟก็ไปเจอพญานาคอยู่ที่นั่น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปราบหมดละ ไข่ของอย่างนี้มันเป็นฉนวนโลกีย์ มันเป็นเรื่องโลก มันไม่ได้เกี่ยวกับมรรคเลย ไม่เกี่ยวกับการแก้ไขกิเลส มันไม่เกี่ยวกับการพลิกแพลงกิเลสเลย ฉะนั้น เวลาเขามาเห็นว่าวันรุ่งพุงนี้แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องโดนพญานาคพันไฟแน่นอน มาถึงตอนเช้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเดินจงกรมเฉยเลย “สมณะนี้เก่ง แต่ไม่เหมือนเรา เราเป็นพระอรหันต์” คิดอยู่อย่างนั้นนะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาจะแสดงฤทธิ์อย่างไร เขาจะอย่างไรก็ได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปราบได้หมด แต่เขาก็ยังมีทิฏฐิอยู่อย่างนั้น สุดท้ายองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดตรงๆ เลย “เธอไม่ใช่พระอรหันต์ กิเลสเต็มหัว” สลด เห็นไหม สลดถึงว่าขอบวชกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาถ้ามันเป็นเรื่องทางโลกมันเป็นแบบนี้ มันไม่เกี่ยวกับมรรคเลย มันไม่เกี่ยวเลย

ถ้ามันเกี่ยวกับมรรค ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ทุกข์ควรกำหนด สมุทัยควรละ จะละด้วยมรรค มรรคเกิดนิโรธะ เกิดนิโรธ จะเกิดสังขจะเกิดความจริงในใจของตัว ถ้าเกิดสังขจะความจริงใส่ในกิเลสไป เวลากิเลสอย่างหยาบๆ เห็นไหม เวลากิเลสอย่างหยาบๆ ที่ในเรื่องอารมณ์รุนแรง เรื่องความโลภ ความโกรธ ความหลง เราก็ศึกษาธรรมะกันไป เราก็พยายามยับยั้งว่าสิ่งนั้นไม่ดีทั้งนั้นนะ

โทษคตินา โมหาคตินามันเป็นไฟมันเผาผลาญ เวลาคนโกรธขึ้นมาเลือดมันจะสูบฉีด มันจะเสียมารยาท เราก็พยายามศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราก็เข้าใจได้ เข้าใจได้เราก็ฝึกหัดเป็นประเพณีวัฒนธรรม มันเป็นการมารยาทเท่านั้นนะ มันเป็นเรื่องมารยาทๆ เป็นเรื่องชาวพุทธ เวลาประพฤติปฏิบัติมันมีความสุข พอปฏิบัติแล้วเรียบง่าย ปฏิบัติแล้วมีความสุขดี มันเป็นการปฏิบัติบูชาไป

เวลาปฏิบัตินะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอานนท์เอง “อานนท์ เธอบอกเขานะ ให้ปฏิบัติบูชาเราเถิด อย่างบูชาเราด้วยอามิสเลย” สิ่งที่อยู่ด้วยอามิสนะ อามิสคือเรื่องของทาน เรื่องของระดับพื้นฐาน พื้นฐานของคนต้องมีทาน มีทานขึ้นมาเพื่ออะไร เพื่อให้จิตใจมันเปิดกว้าง เพราะว่าทานนี้แหละมันไปฝึก มันเป็นเจตนาเกิดจากจิต มันทำให้จิตมันเปิดกว้าง

คนเราเวลามันสุขมันทุกข์ มันอยู่ที่หัวใจทั้งนั้น มันอยู่ที่จิตนั้นนะ มันความคิดที่มันแตกแยก ถ้ามันคิด มันคิดโดยกิเลสค้นหาความทะยานอยาก อวิชชามันใส่ไฟตลอด มันก็เกิดแต่ความเผาผลาญในหัวใจ แล้วเวลาเราจะประพฤติปฏิบัติ ประพฤติปฏิบัติด้วยการการเผาผลาญอย่างนั้นใช่ไหม

แต่เวลาครูบาอาจารย์ คูสิ พระยสะ ยสะก็มีปราสาท ๓ หลังเหมือนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “ที่นี้เดือดร้อนหนอ ที่นี้วุ่นวายหนอ” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก ว่า “มานี้ยสะ ที่นี้ไม่วุ่นวาย ที่นี้ไม่เดือดร้อน” ทางจงกรมไม่วุ่นวาย ไม่เดือดร้อน แต่ไม่วุ่นวายไม่เดือดร้อน แต่เวลาเรานะ เราจะเข้าทางจงกรม เราวุ่นวาย เราเดือดร้อนไหม เราวุ่นวายเราเดือดร้อนเพราะอะไร เพราะอำนาจวาสนาของเรา เราสร้างของมาอย่างนี้ไง แต่ยสะ คูสิ เขามีปราสาท ๓ หลัง “วุ่นวายหนอ” เวลาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฟังธรรมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระโสดาบันเลย พ่อแม่ตามมา เห็นไหม เทศน์บังไว้ เทศน์พ่อแม่ พระยสะเป็นพระอรหันต์เลย นี่อำนาจวาสนาของเขา เขาทำของเขา มา คูสิ มีอำนาจวาสนาของเขา เวลาเขาสร้างอำนาจวาสนามา เวลาฟังธรรมๆ มันเข้าถึงหัวใจใจ

แต่เวลาของเรา เวลาเราไม่ได้สร้างอำนาจวาสนามาขนาดนั้นใช่ไหม มันมีแต่ความเผาผลาญใจทั้งนั้น ถ้ามันความเผาผลาญใจ คูสิ มันเป็นนามธรรม ใจเรามันเป็นนามธรรมใช่ไหม ความรู้สึกเป็นนามธรรม แต่เวลากิเลสมันก็เป็นนามธรรม เวลามันเผาผลาญขึ้นมา มันเผาผลาญหัวใจของเรา มันเร้าร้อนในหัวใจของเรา ทั้งๆ ที่เราอยากจะเอาใจของเราไว้ในอำนาจของเรา คือเราอยากจะสงบระงับ เราอยากจะมีความสุข แต่ทำไมมันเผาผลาญขนาดนี้

มันเผาผลาญขนาดนี้เพราะอะไร?

เพราะกิเลสมันเผาผลาญ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงวางทาน ให้เสียสละทาน อ้าว! เสียสละทาน ทานมันเกี่ยวอะไรกับหัวใจ ทานมันเป็นวัตถุ แล้วมันตระหนี่ มันยึดมันถือมัน มันหวงแหน ถ้ามันเสียสละไปมันสะท้อนความตระหนี่อันนั้น มันสะท้อนความหวงแหนอันนั้น ถ้ามันสะท้อนความหวงแหนอันนั้น สะท้อนหัวใจ มันสะท้อน ถ้าคนตระหนี่ คูสิ คนตระหนี่สละไม่ได้เลย กำเงินบาทไว้จนเบียดให้ใครไม่ได้

แต่คนที่เขามีศรัทธา คนที่หัวใจเขาเป็นธรรม เขาเสียสละ เขาให้ของเขาให้เพื่อนำใจใจของที่เป็นวัตถุเก็บไว้มันก็เนาเสีย เก็บไว้ก็ไม่เป็นประโยชน์อะไรละ เพื่อประโยชน์กับสังคม ประโยชน์กับหัวใจของเขา พอเขาได้ไปแล้วมันไปผ่อนคลายความทุกข์ความยากของเขา เราพอเราเสียสละไปแล้ว เราเห็นความที่เขาผ่อนคลายความทุกข์ของเขา เราก็ชื่นใจ เราก็ชื่นใจ เห็นไหม

สิ่งที่หัวใจ ทาน ทานก็ทานก็เพื่อหัวใจนี้ แต่เวลาทานแล้วถ้าเรามีสติปัญญา เราก็ควรมีสติ ควรมีสติของเรา คือคือความปกติของใจ ถ้ามันคิดนอกกรอบนอกทางก็ขอบเขตไม่ให้มันไป คือคือความปกติของใจถ้ามันสงบ ใจมันปกติ เวลาจะมาประพฤติปฏิบัติมันก็ง่ายแล้ว พอเข้าทางจงกรม นั่งสมาธิ มันก็ไม่เดือดร้อนจนเกินไป ไม่งั้นเข้าทางจงกรม นั่งสมาธิ มันเดือดร้อนนัก หัวใจมันเดือดร้อน มันปลิ้นปล้อน มันหลอกลวง มันเดือดร้อนของมันนัก แล้วเวลาประพฤติ

ปฏิบัติมันก็แค่นี้ ปฏิบัติพอเป็นพิธี ทำกันเป็นพิธีๆ ใจ

เวลาครูบาอาจารย์เราไม่ทำอย่างนั้น เวลาครูบาอาจารย์เราทำท่านทำจริง ๆ นะ ทำจริง ๆ คนจริงถึงได้ของจริง จิตจริง สมาธิจริง มันถึงเกิดวิปัสสนาจริง ถ้าเป็นความจริงในใจมันเป็นจริงเป็นขั้น ๆ ขึ้นตอนไป

แต่ถ้าจิตมันยังจอมปลอมอยู่ จอมปลอมอยู่ เห็นใหม่ เวลาเราจะปฏิบัติ กิเลส มันร้าย มันก็บอกว่าง ๆ สบาย ๆ ปฏิบัติเพื่อความสบาย ปฏิบัติธรรมเขาก็ต้องมี ความสุข ปฏิบัติธรรมไม่ใช่มีความเคร่งเครียด ปฏิบัติธรรมไม่ใช่มีแต่ความทุกข์ แต่ ขณะที่กิเลสมันฟู กิเลสที่มันต่อต้าน นั้นจะต้องเผชิญหน้ากัน การเผชิญหน้ากันเรา ต้องปราบปรามเอากิเลสนั้นทำลาย ใช้คำบริกรรม ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เหยียบกิเลส ให้มันสงบตัวลงให้ได้ ถ้ากิเลสมันสงบตัวลง เวลาถ้าเราจะเห็นตามความเป็นจริงของเรา เห็นใหม่ นี่ใส่ในกิเลส

สิ่งกิเลสหายๆ กิเลสที่มันอยู่ภายนอก กิเลสที่มันเป็นสัญญาอารมณ์ กิเลสที่มันมีสติปัญญาคัดเลือกอย่างนี้ แล้วผู้ที่ปฏิบัติจะพูดอย่างนี้ตลอด ถ้าปฏิบัติเริ่มต้นนะ “เมื่อก่อนเป็นคนขี้โกรธมาก เมื่อก่อนเป็นคนที่ยินเผลอมา ยา เมื่อก่อนเล่นการพนัน เดี่ยวนี้เลิกหมดแล้ว ปฏิบัติแล้วสุขยอด ดีมาก” มันไม่มีที่มาที่ไป ไม่มีเหตุ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ แล้วเหตุผลละ ถ้าไม่มีเหตุผลเราจะวินิจฉัยสิ่งใดไม่ได้เลย

แต่ถ้าครูบาอาจารย์ของท่านประพฤติปฏิบัติมาแล้ว ท่านมีเหตุมีผลของท่าน ท่านวินิจฉัยตามข้อเท็จจริงอันนั้น ถ้าข้อเท็จจริงอันนี้มีขึ้นมา มันก็มีความจริงขึ้นมา ถ้าข้อเท็จจริงมันไม่มี ถ้าข้อเท็จจริงไม่มีเพราะอะไรละ นี่ไง ก็เราบอกว่า “เรารู้ เราเท่าทันกิเลส เรารู้จัก เราควบคุมหมดได้หมดละ ปฏิบัติแล้วสบายๆ”

เวลามันเสื่อมนะ คนเรามันเจริญแล้วเสื่อม ถ้ามันมีเจริญแล้วเสื่อมก็ยังมีดี แต่ถ้าคนไม่เคยเจริญมันก็เสื่อมไม่ได้ ฉะนั้น เวลาประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง ไม่เคยรู้เคยเห็นกิเลส ถ้าไม่เคยรู้เคยเห็นกิเลสมันจะไปชำระล้างกิเลสได้อย่างไร คนเราไม่รู้ที่มาที่ไปมันจะไปเริ่มต้นชำระล้างกันเอามาจากไหน คนเรามันต้องมีที่มาที่ไป ไม่รู้เกิดจากไหน อยู่อย่างไร ทำอย่างไร แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงต้องย้อนกลับเข้าไปชำระล้างกิเลสตามขั้นตอนของมัน อันนี้ถึงเป็นความจริงใจ

ในนิทานนะ ในนิทานเขาเป็นนิทานกันมา มีแม่บ้านคนหนึ่ง เขามีแม่บ้านมาช่วยทำงาน เขาบอกว่าซื้อแตงโมมา แล้วลูกสาวคนเล็กก็ซื้อแตงโม บอกว่า “ให้ผ่าแตงโมแล้วเข้าตู้เย็นนะ” แล้วเขาก็ไปทำงาน แม่บ้านเขาก็จัดการของเขา กลับมานี้ “ลูกไปไหนล่ะ?” “อ้าว! ก็บอกให้ผ่าแตงโมก็ผ่าแล้วไง ผ่าแล้วก็ไว้ในตู้เย็นนั่นนะ” ไปเปิดดู ลูกสาวอยู่ในตู้เย็น เขาผ่าท้องล้างชะ

เกลี้ยงเลย แล้วไปแช่เย็นไว้ ซื่อได้ขนาดนั้นเขียวหรือ เขาให้ผ่าแตงโม ซื่อแตงโมมาแตงโมก็ทำตามลำดับ ผ่าแตงโมแล้วเก็บแช่เย็นไว้ เอาไว้เป็นอาหาร ใ้ลูกสาวมันก็ซื่อแตงโม ไปเอาลูกสาวมาผ่าท้องแล้วเอาไปแช่ไว้ ซื่อขนาดนั้นเขียวหรือ

นี่ก็เหมือนกัน ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกให้ชำระล้างกิเลส ก็ปราบปรามกิเลส กิเลสจับมาก็พิจารณา มา พิจารณาเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม พิจารณาของมันไป เสร็จแล้ว... ถือว่าทำเสร็จแล้ว เป็นอย่างนั้นหรือ มันเป็นอย่างนั้นจริงๆ หรือ นี่ไง ใ้มันเป็นเรื่องสัญญาอารมณ์ เรื่องสามัญสำนึกของคน ถ้าสามัญสำนึกของคน คน สามัญสำนึกของคน คนที่มีอำนาจวาสนา สามัญสำนึกของเขา คืออารมณ์ของเขาเรียบง่าย อารมณ์ของเขา แต่ของเรา ดุสิ อารมณ์ของเราแล้วแต่จริตนิสัย ถ้าจริตนิสัยของคนมันก็แตกต่างกันไป แล้วมารยาทสังคมมันก็รักษามารยาทกัน ปฏิบัติแล้วก็ว่าดีงามๆ

ไม่เคยเห็นกิเลสเลย เวลาใส่ในกิเลส มันอยู่ภายใน ถ้าอยู่ภายในเวลาที่ปฏิบัติกัน อ้าว! ก็ความคิดข้างนอก ความคิดข้างในใจ ความคิดข้างนอก ครูบาอาจารย์เวลาท่านสั่งสอนนะ กิเลสภายนอก กิเลสภายใน กิเลสภายนอก ดุสิ สิ่งใดสวยงามๆ งามๆ จากภายนอก รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร นี่กิเลสภายนอก

กิเลสภายใน อายตนะของเราภายใน อวิชชา ความไม่รู้กิเลสอยู่ภายใน แล้วบอกว่า กิเลสภายนอก กิเลสภายใน เห็นไหม ก็คิดว่าข้างใน คิดว่ารูป รส กลิ่น เสียง เรารู้เท่ารู้ทันหมดแล้ว รูป รส กลิ่น เสียง... รูป รส กลิ่น เสียงมันอยู่ข้างนอก รูป รส กลิ่น เสียง มันยังไม่กระทบเรา ของไม่มี - ของมี อยู่อย่างนั้น ตัดหาความทะยานอยากของเราต่างหากที่เราไม่รู้ไม่เห็นมันเลย ถ้าตัดหาความทะยานอยากไม่เห็น ภายนอก ภายนอกก็รู้เท่า แต่ไม่เคยเห็นภายใน ไม่เคยรู้จักภายใน ทำความสงบของใจให้ตามความเป็นจริงมันก็ทำของมันไม่ได้

เวลาบอกว่า “ให้ผ่าแตงโม แล้วแช่ตู้เย็นไว้” มันไปผ่าท้องเด็กหญิงแตงโม แล้วก็บอกว่า ทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว มันไม่เป็นจริงเลย มันไม่มีความซื่อแท้จริงๆเลย นี่เป็นนิทาน นิทาน เห็นไหม ดุสิ เขาพูดถึงคนซื่อ คนซื่อ ซื่อโดยที่ไม่มีปัญญา ซื่อจนฟังคำสั่งมาก็เข้าใจอย่างนั้น ก็ทำไปอย่างนั้น เข้าใจอย่างนั้นไง แต่มันไม่เป็นความจริงใจ

ถ้าเป็นความจริงของเรา เราฟังธรรมมา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์มา ในพระไตรปิฎก ในบาลี ทุกคนก็คั่นค่วา ทุกคนก็ศึกษา ทุกคนก็อยากจะรับผลโดยตรงจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่บาลีมันก็เป็นบาลีใหม่ เวลาบาลีแล้วเวลาที่ครูบาอาจารย์ท่านประพจน์ปฏิบัติ เวลาธรรมะเกิด เห็นไหม เกิดเป็นบาลี เวลาเทศน์ว่าการ เทวดาจากชั้นๆ มา อยากฟังเทศน์อะไรก็พูดบาลี นี่ภาษาใจนะ มันไม่ต้องเทศน์เสียงดังอย่างนี้ ภาษาใจความ

นี่มันถึงกันหมดเลย นี่ไง ภาษาบาลีเป็นภาษากลางไง แต่ของเรา เราภาษาบาลี เราไม่ได้ภาษานั้น เราได้ภาษาไทย ถ้าได้ภาษาไทย เวลาครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติของท่าน เวลาจิตของท่านสงบ ธรรมมันผุด ผุดขึ้นมาเป็นภาษาไทย ถ้าภาษาไทยก็ภาษาที่เข้าใจเลย ถ้าภาษาที่เข้าใจ ดุสิต แต่เวลาผู้ที่มีครูบาอาจารย์ที่ท่านมีอำนาจวาสนา เวลาธรรมมันผุด มันผุดเป็นภาษาบาลีนะ

ถ้าภาษาบาลี เห็นใหม่ ดุสิต ภาษาบาลีเป็นภาษากลาง แล้วถ้าแปลละ ถ้าแปล แปลเพื่อชำระล้างกิเลสอย่างหนึ่ง แปลด้วยมารยาทไง ภาษาบาลีแปลกลั้วมันจะผิดใจ แต่ถ้าเป็นความจริงมันจะผิดไปไหน เพราะเขาแปล เขาแปลเพื่อฟาดหัวกิเลสไง กิเลส ดุสิต ธรรมะมันเป็นคู่ต่อกรกับกิเลสในใจของเรา ในใจของเรา เรามีกิเลสอยู่แล้ว เวลาคนเกิดมานี้มีอวิชชา เราถึงได้มาเกิดกัน

ดุสิต พระอนาคามีไม่เกิดในกามภพลงมา ไปเกิดบนพรหมอยู่แล้ว เวลาเกิดอยู่เนี่ย ถ้าบางคนว่าเราเคยสร้างอำนาจวาสนามา ถ้ามีอำนาจวาสนาขนาดไหน เราจะเอาทรัพย์อะไร ถ้าเอาทรัพย์ทางโลก โลกธรรม ๘ มีลาภ – เสื่อมลาภ มียศ – เสื่อมยศ มันมีของมันอยู่อย่างนั้น ถ้ามีของมันอยู่อย่างนั้น เรายังตื่นเรื่องอย่างนั้นกันอยู่หรือ ถ้าเราตื่นเรื่องอย่างนั้น สิ่งอย่างนั้นเราไม่ตื่นอย่างนั้น เราไม่ตื่น คำว่า “จิตใจของเรามีหลักมีเกณฑ์” เราไม่ตื่นไปกับโลกธรรม ๘

แต่! แต่เราอยู่กับโลก เราอยู่กับโลก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๔๕ ปี อยู่กับโลกทั้งนั้น เวลาอยู่กับโลกสั่งสอนโลก รื้อสัตว์ชนสัตว์ เวลาใครประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เอหิภิกขุ เธอจงเป็นภิกษุมาเถิด ถ้าเขาฟังเทศน์แล้วเขาเป็นพระอรหันต์ แต่ถ้าเขาฟังเทศน์แล้ว เขามีจิตใจที่อยากจะทำประพฤติกปฏิบัติ “เธอจงเป็นภิกษุมาเถิด เพื่อให้ประพฤติกปฏิบัติต่อไปให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์”

นี่ไง เวลาที่มีอำนาจวาสนา เวลาฟังเทศน์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลามันสะเทือนหัวใจนะ ที่ออกบวช ๔๕ ปีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วต่อมา เห็นใหม่ ต่อมาในเมื่อสงฆ์มันมากขึ้นให้สงฆ์ปกครองสงฆ์ ถ้าสงฆ์ปกครองสงฆ์ เวลาปฏิบัติถึงที่สุดแล้ว เห็นใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน “อานนท์ เราบอกเธอแล้วไม่ใช่หรือ ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเธอๆ” คำสั่งสอน คำที่องค์-สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดถ่ายทอดเป็นบาลีไว้

นี่คำว่า “บาลีๆ” บาลี เรายังชนรุ่นหลัง ภาษาเราได้ภาษาไทย ภาษาไทยก็เป็นภาษา ถ้ามันเข้าใจแล้วมันเป็นภาษาความรู้สึก ถ้าภาษาความรู้สึก เวลาจิตสงบเข้ามาแล้ว ถ้าจิตมันจริงมันพิจารณาเข้ามา มันจะเห็นไส้ในกิเลสไง

เวลาไส้ใน เห็นใหม่ ดุสิต ทางโลกเขา เวลาไส้ของสัตว์ที่เขาเอามาทำอาหาร เวลาไส้ใน

เขาพลิกมามันเหม็น ต้องล้าง ต้องทำความสะอาดก่อนทำอาหาร เวลาทำอาหาร เราก็คิดของเราไง ถ้าใส่ในกิเลสมันก็ต้องเป็นสิ่งที่เหม็น สิ่งสกปรกโสโครก เราคิดเปรียบเทียบเป็นไส้ของสัตว์ ไส้ของมนุษย์ ที่เขาเอาไปทำอาหารกัน

แต่ถ้ามันเป็นกิเลส กิเลสมันเป็นนามธรรม กิเลสมันเป็นความรู้สึก จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้หมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้เป็นผู้ข้ามพ้น กิเลส ข้ามพ้นกิเลส ขำระล้างมัน ตัดป่าทั้งหมด ไม่ได้ตัดต้นไม้แม้แต่ต้นเดียว เห็นไหม

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เป็นกิเลส กิเลสเป็นนามธรรม ถ้ากิเลสเป็นนามธรรม เราจะค้นคว้าหามันอย่างไร ถึงเป็นนามธรรมถ้าค้นคว้าหามัน ถ้าจิตเราสงบแล้วเราขุดคุ้ยหากิเลสไม่เจอ เราก็เริ่มต้นสิ่งใดไม่ได้

ถ้าจะเริ่มต้นสิ่งใด ใส่ในกิเลส มันพิจารณาของมันอย่างไร ถ้าจิตของมัน ดุสิ เวลาทำความสงบของใจ ใจสงบแล้วแหม! มีความสุขมาก เดียวก็เสื่อม เดียวก็คลายออกมา ถ้าใครทำความสงบของใจ ใจเห็นนิมิตเห็นความรู้ต่างๆ ส่งออกทั้งนั้น กิเลสมันเป็นอย่างนั้น เวลาเห็นกิเลสขึ้นมา ถ้าจิตสงบแล้วพอเห็นกิเลสขึ้นมาชนพองสยของเกล้า

เวลาเขาซื้อไส้สัตว์ ไส้ไก่ ไส้หมู มาทำอาหาร เขาต้องทำความสะอาด เขาต้องพลิกออกมา เขาต้องปลิ้นออกมา เพื่อทำความสะอาดกับมัน แล้วต้องแช่น้ำเกลือไว้ แช่ไว้เพื่อไม่ให้มีกลิ่นคาว อันนั้นเขาเอาไว้ทำอาหาร มันเป็นธาตุ

ร่างกายนี้ธาตุ ๔ ธาตุ เห็นไหม ดินมันต้องการธาตุดินเข้าไปจนเจือมัน มนุษย์กินดินนั่นนะ พืชพันธุ์ธัญญาหารก็เกิดจากดินทั้งนั้น ธาตุ ๔ แล้วมันเป็นกิเลสใหม่ละ มันเป็นที่ว่าพอใจ และไม่พอใจเท่านั้น เวลาคนพอใจคนมันเป็นประโยชน์ หรือไม่ประโยชน์ อันนั้นเป็นธาตุ เป็นวัตถุธาตุของโลก

แต่เวลาประพฤติปฏิบัติ ครูบาอาจารย์ท่านเวลาเทศน์สั่งสอน ท่านสอนอย่างนี้ มนุษย์เรา เห็นไหม ดุสิ มนุษย์เราก็เป็นเนื้อ สิ่งใดเรามีเลือดเนื้อเชื้อไข เวลาตายไปแล้ว ดุสิ มันย่อยสลายไปมันก็เป็นดินเวลาตายไปแล้ว อันนี้มันเป็นเพราะว่าครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติ ท่านเห็นตามความจริงอย่างนั้น เวลาท่านเห็นตามความเป็นจริงอย่างนั้น ท่านก็เทศนาว่าการสอนพวกเรา

เวลาพวกเราได้ฟังแล้วพวกเราได้จินตนาการ พุดกันปากเปียกปากแฉะ “ธาตุ ๔ มันเป็นธาตุ” มันเป็นธาตุอย่าโกรธเขา มันเป็นธาตุอย่าเป็นขี้ข้ากิเลส ถ้ามันเป็นธาตุมันต้องรู้เท่า ใฉนี้ เป็นธาตุ ดุสิ เขาทำศัลยกรรมรู้ว่ามันเป็นธาตุ ยังอยากสวยอยากงามอยู่นั้น นี่ไงก็รู้ๆ อยู่ มันก็ยังเป็นอย่างนั้นเพราะอะไร เพราะว่ามันศึกษาธรรมะพอเป็นพิธี ปฏิบัติก็ปฏิบัติกันเป็นพิธีกรรม

พิธีเท่านั้น มันไม่ลงสู่ความจริง

ถ้าลงสู่ความจริง เห็นใหม่ เราใช้พุทธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เราทำของเรา ทำของเรา ให้จิตมันสงบเข้ามา ถ้าจิตสงบแล้วนี่ชุดค้อยหามันยกขึ้นสู่วิปัสสนา ถ้ายกขึ้นสู่วิปัสสนาได้ มันจะต้อยอดได้ เพราะจิตมันจริง จิตมันสงบระงับ จิตมันมีกำลัง จิตเราสงบแล้ว สงบแล้วเดี๋ยวก็คลายออก แล้วเวลาเราจะรักษาความสงบนี้ได้อย่างไร จิตเวลาประพฤติกปฏิบัติขึ้นมาเวลามันไม่สงบ เราก็ชวนชวายของเรา เราก็ทำจริงทำจังของเรา

แล้วผู้ที่มีอำนาจวาสนา อยากได้มรรคได้ผล เวลาครูบาอาจารย์ท่านสั่งสอนอย่างไร ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์สั่งสอน เห็นใหม่ นี่ฟังเทศน์ ฟังเทศน์ พอได้บางที่ศึกษาจากประวัติของท่านในตำรับตำรา ที่ท่านได้พิมพ์ไว้เป็นหลักฐาน มันค้นคว้า มันมีการกระทำ มันอยากทำ ถ้ามันทำขึ้นมาให้มันสงบระงับเข้ามา นี่มันจะสงบ มันสงบจริงหรือเปล่าละ

ถ้าสงบไม่จริงมันก็เป็นสัญญา มันเป็นสัญญา สัญญาเพราะเราศึกษามาก เรารู้มาก ดูสิ เวลาเราพิจารณาของเรา เห็นใหม่ เรารู้มาก แล้วธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดูสิ ทางวิชาการแพทย์เขาเอาไว้เพื่อรักษาโรค เอาไว้เพื่อบรรเทาความทุกข์ของคน ก็เอาไปเพิ่มกิเลสซะ เอาไปเพิ่มความสวดยความงาม เอาไปเพิ่ม นั่นมันก็เป็นวิชาการ มันก็มาจากศัลยกรรม มันก็มาจากการศึกษาทางการแพทย์นั่นแหละ

นี่ก็เหมือนกัน ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้เท่าทันไปหมด มีวิชา มีความรู้ทั้งนั้น เวลาปฏิบัติมันเป็นปริยัติ ปริยัติเขาให้ปฏิบัติ เวลาปฏิบัติขึ้นมา เราแสวงหาเอาความสงบของใจ ใจมันสงบได้ไหม ถ้าใจมันสงบเป็นปัจเจกตั้ง เป็นสันตวิญญูโก มันจะสงบ สงบด้วยสังขจะด้วยความเป็นจริง ด้วยข้อเท็จจริง

ถ้าจิตสงบแล้วมันก็เสื่อม โดยธรรมชาติ เห็นใหม่ คนตักน้ำ ตักน้ำใส่ภาชนะ ถ้าเราไม่ได้ตักน้ำเติมภาชนะนั้น น้ำมันจะระเหยไป น้ำมันก็ต้องออกไปเป็นธรรมดา นี่ก็เหมือนกัน แล้วถ้าจิตมันสงบ จิตสงบแล้วถ้าเราไม่มีสติ เราไม่มีความชำนาญมันคลายออก คลายออกคืบมาเป็นปกตินี้ไง แต่เราจำอันนั้นได้ เราจำอันนั้นได้ เราอยากได้อย่างนั้น เวลาปฏิบัติไปมันจะไม่ได้ อย่างนั้น

แต่ถ้าเราปฏิบัติ เห็นใหม่ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ เราอยู่ที่เหตุนั้น เราตั้งสติแล้วกำหนดพุทธ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิของเรา เราทำของเรา ถ้ามันสมดุลงมันต้องเป็น ถ้ามันสมดุลง แล้วถ้ามันสมดุลง ดูสมดุลงสิ ดูสิ ทางแม่บ้าน เห็นใหม่ เขาจะเย็บชุดผ้า เขาต้องร้อยเข็ม ร้อยเข็ม ถ้ามันไม่เข้าเข็ม ร้อยด้ายมันไม่เข้าเข็มสักที นี่ก็เหมือนกันพุทธๆ จิตไม่ลงเสียที ถ้าเขาร้อยเข็ม ถ้าด้ายมันเข้าเข็มเข้าพอดีเอาไว้ปะชุดผ้า

นี่ก็เหมือนกัน เราทำความสงบถ้าใจมันสงบกำหนดพุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ กว่าจะมันจะลงได้ ถ้าลงได้เรารักษาของเรา การรักษาก็ชำนาญในวสี ชำนาญในวสี กำหนดพุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ทำบ่อยครั้งเข้า เวลาบ่อยครั้งเข้า ถ้าทำอย่างนี้มันสงบเข้ามา ถ้าสงบเข้ามา ถ้าจิตอารมณ์ที่ดีมันปฏิบัติมันก็ปฏิบัติได้ง่าย ถ้าอารมณ์กระทบรุนแรงอารมณ์ที่ต่างๆ เพราะ เพราะเราทำ เราปฏิบัติเพื่อหัวใจของเรา เราปฏิบัติเพื่อหัวใจของเรา เราไม่ได้ประพฤติปฏิบัติพอเป็นพิธี

แล้วไอ้ที่ว่าทำๆ มันเป็นสามัญสำนึก มันเป็นกิริยา มันเป็นวัฒนธรรมของชาวพุทธ ถ้าชาวพุทธเป็นแค่วัฒนธรรม มันยังไม่ได้ปฏิบัติธรรมจริงจังหรอก ยังไม่รู้จักกิเลส ไม่เห็นกิเลส แต่ถ้ามันจะเห็นกิเลส จิตมันสงบแล้ว ถ้าจิตมันจริงขึ้นมา จริงเพราะอะไร จริงเพราะเป็นสัมมาสมาธิ จริงเพราะตัวมันเป็นความจริง ถ้าเป็นความจริงแล้ว

คุณสิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ฤาษีชีไพรเขาทำความสงบของใจเข้ามา แต่ใจเขาสงบ เขาทำฌานโลกีย์ เห็นไหม ฌานโลกีย์ เขาทำฌานสมาบัติ พอฌานสมาบัติมันส่งออก พอส่งออกมันเหาะเหินเดินฟ้า มันรู้วาระจิต มันรู้ต่างๆ อภิญญา ๖ รู้ไปหมด แต่เดี่ยวเดียว เพราะอะไร เพราะการรู้นั้น การรู้นั้นมันต้องมีจิตสงบ มันต้องมีกำลังใช้ใหม่ ถึงได้รับรู้อะไร

เวลาอภิญญา ๖ เห็นไหม กำหนดอากาศ ว่างหมดเลย กำหนดเสียง เสียงนี้ตกที่ไหน ความว่างเสียงอยู่ที่ไหน ใครพูดได้ยินหมด อภิญญา อภิญญามันต้องรักษากำลังใจอันนี้ไว้ มันอยากรู้ๆ รู้วาระจิตรู้อะไร มันถ้ามีอภิญญา ๖ อภิญญามันต้องทำตรงนี้ไง มันทำใจของเราให้สงบไง ถ้าใจของเราสงบแล้วเข้าออก เข้าออกมันมีกำลังของมัน

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเขา ศึกษาแล้วมันก็ทำอะไรไม่ได้ มันถึงวางสิ่งนั้นไว้ เวลาทำอานาปานสติ พอจิตสงบแล้ว บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ มันยืนยัน ยืนยันตามข้อเท็จจริง เพราะไม่ได้ส่งเสริมอะไรมัน

เวลาจิตมันสงบแล้ว ถ้ามันสงบเข้าสู่ใจของตัวเอง มันไปรู้ความจริงของตัวเอง เห็นไหม ตั้งแต่พระเวสสันดรไป ไม่มีต้นไม่มีปลาย ดิ่งจิตกลับมา พอจิตดิ่งกลับมา ถ้าจิตมันสงบแล้ว มีกำลังมากขึ้น ถ้าปล่อยให้มันแสดงตนของมัน แสดงตัวของมัน มันออกมา ออกมามันจุตูปปาตญาณ แล้วดิ่งกลับมา ดิ่งกลับมา ถึงเวลาแล้ว อดีต อนาคตมันแก้ไม่ได้ บุพเพนิวาสานุสติญาณคือสิ่งที่เราประสบมาตั้งแต่อดีตมาตลอด ถ้ายังไม่สิ้นสุดมันจะไปอีก มันจะเกิดอนาคตจะเกิดไปข้างหน้า

ถ้าอัสวักขยญาณทำลายอวิชชา สัจจะเป็นความจริง ถ้าสัจจะเป็นความจริงขึ้นมา เวลามันทำลายแล้ว เวลาไปเทศน์ปัญจวัคคีย์ เห็นไหม เพราะปัญจวัคคีย์ทิ้งไปก่อน ปัญจ

วัดศิโยนอยู่แล้วทิ้งไป ทิ้งไปเพราะมักมากไปฉันอาหารของนางสุชาดา อดอาหารพยายามทำเต็มที่ ทำทุกกริยาถึงเต็มที่ยังไปไม่ได้ แล้วไปฉันอาหารของนางสุชาดา แล้วจะมาหลอกเราว่าเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงได้อย่างไร

ด้วยความเชื่อของเขา นี่ไง ถ้าเป็นความเชื่อทางโลก เห็นใหม่ โลกก็มองอย่างนั้นอดอาหารก็เรื่องของร่างกาย กลั่นลมหายใจก็เรื่องของร่างกาย มันไม่เกี่ยวกับจิตทั้งนั้นเลย มันจับคูจิตไม่ได้ เพราะจิตมันไม่สงบ จิตมันไม่มีหลักใจ

แต่เวลากำหนดอานาปานสติพอจิตมันสงบขึ้นมาแล้ว มีกำลังขึ้นมาแล้ว เวลามันไปด้วยกำลังของมัน เพราะยังไม่ได้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บุญเพนิวาสา-นุสติญาณก็ยังไม่สำเร็จ จุตูปปาตญาณก็ยังไม่ใช่ อาสวัชยญาณมันถึงจะเป็นความจริง

เวลาถ้ามันไม่จริง เห็นใหม่ มันไม่เห็นกิเลส มันไม่เข้าใจ บุญเพนิวาสานุสติญาณคืออดีตคือของที่เคยทำมา คือสิ่งที่ประสบการณ์ มันไม่ใช่ตัวกิเลส จุตูปปาตญาณมันก็ไปอนาคต ี่ผลของวิญญูะไง มันแรงเหวี่ยงไปไง มันไม่เป็นความจริงใจ

ดึงกลับมา ดึงกลับมาอาสวัชยญาณ พอมันทำลายอวิชชา แล้วทำลายอวิชชานี้ความจริงนี้เห็นกิเลส ใส่ในของมัน มันนอนเนื่องมา มันละเอียดลึกซึ้งอยู่ในใจนะ พอชำระล้างแล้ว มันจะไปบอกใครละ “จะสอนใครได้หนอ สอนใครได้หนอนะ”

จนมันเป็นเรื่องลึกซึ้ง ทีนี้เป็นเรื่องลึกซึ้งมันเป็นความจริงใช่ไหม แต่มันก็ไม่ใช่ลึกซึ้งจนเราจะมาสร้างภาพ เราจะมาทำให้มันซับซ้อน ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติก็ต้องสร้างค่ายกลขึ้นมาก่อน ถ้าเดี่ยวไม่สร้างค่ายกล เดี่ยวจะลากกิเลสออกมาไม่ได้ สร้างค่ายกลเหมือนสงครามโบราณเขาสร้างค่ายกลกันนะ ต้องตีค่ายกลนั้นแตก มันถึงจะได้ตีค่ายนั้นแตก นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามันลึกซึ้งก็ต้องสร้างค่ายกลขึ้นมาใช่ไหม สร้างพิธีกรรมขึ้นมา บอกว่า “ต้องเป็นอย่างนั้น ต้องเป็นอย่างนั้น แล้วมันจะผ่านมา”

ไม่ใช่! ไม่มี! นี่ไง เพราะมันไม่เห็นกิเลสจริง ใส่ในกิเลสใส่ในของมัน เราเห็นแต่กิเลสข้างนอก เราเห็นแต่กิริยามารยาท แล้วเราก็ประพฤติปฏิบัติกันด้วยสามัญสำนึก ด้วยมารยาท สังคม ด้วยการกระทำของเรา เห็นใหม่ มันไม่เห็นตามความเป็นจริง

ถ้าเห็นตามความเป็นจริง เราทำความเข้าใจเข้ามา ใจต้องสงบก่อน ใจมันจริงใจ เพราะเวลาสงบระงับขึ้นมา เราไม่ให้กิเลสมันครอบงำ การสงบระงับเข้ามา เราสงบระงับเข้ามาด้วยเป็นสมาสมาธิ “สุขอื่นใดเท่าที่จิตสงบไม่มี” มันแค่เป็นสมถกรรมฐาน มันเป็นบาทฐานในการประพฤติปฏิบัติเท่านั้น

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านประพฤติปฏิบัติมาก่อน หลวงปู่มั่นท่านปรารภนามาเป็น

พระโพธิสัตว์เหมือนกัน เวลาท่านปฏิบัติของท่านไป เห็นไหม มันไปไม่ได้ พอไปไม่ได้ท่านถึงลาของท่าน แล้วเวลาท่านทำความจริงของท่าน พอจิตสงบ เห็นไหม ท่านทำจิตสงบไม่ได้ พอไปเห็นกาย เห็นกายพิจารณาตามความเป็นจริงขึ้นมา เวลามันเริ่มบั่นทอนกิเลสแล้ว เพราะอะไร

เพราะกิเลสมันอยู่ที่ใจ พอใจสงบแล้ว จิตสงบแล้ว เห็นไหม มันรำพึงไปที่กาย รำพึงไปที่กาย ใครเป็นคนรำพึง ก็ใจ สักกายทวิปฏิวิจิตร วิจิตรวิจิตร สิ้นชีพตปรามาส มันมีความสำคัญในตัวของมัน ตัวจิตมันมีความสำคัญในตัวของมัน เอาตามข้อเท็จจริง ร่างกายไม่มีกิเลส ธาตุ ๔ ไม่มีกิเลส รูป รส กลิ่น เสียงอันวิจิตรไม่ใช่กิเลส ตัณหาความทะยานอยากของคนต่างหากเป็นกิเลส ถ้าให้ละเอียดเข้าไป ตัณหาความทะยานอยากของจิตต่างหากเป็นกิเลส นี่ตัณหาความทะยานอยากของจิตเป็นกิเลส แล้วมันแสดงตัวอย่างไรล่ะ?

ถ้าแสดงตัวถ้าจิตมันสงบตามความเป็นจริงขึ้นไปแล้ว ถ้ามันไปเห็นกาย พอเห็นกายมันสั้นไหว ถ้าสั้นไหวนะ สั้นไหวมันสะท้อนกิเลส มันรู้ มันรู้เลย ถ้าเห็นกิเลส กิเลสเห็นตัวมัน มันจะต้องฟูขึ้นมา ถ้าเห็นตัวกิเลสคือจับตัวมันได้ ถ้าจับตัวมันได้ มันสะท้อนชั่วหัวใจ มันสะท้อนทั้งๆ แค่เห็นตามความเป็นจริงมันสะท้อน มันสะท้อนแต่ไม่มีกำลัง ไม่มีสติปัญญา เข้าไปชำระ เข้าไปแยกแยะมัน มันก็ไม่เป็นการปฏิบัติโดยสมบูรณ์ มันเป็นการปฏิบัติโดยพื้นฐานในการปฏิบัติเป็นเริ่มต้น

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเราท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ท่านชำระล้างกิเลสของท่านไป ท่านเห็นถึงเล่ห์กลของมัน ท่านถึงเห็นเล่ห์กลของกิเลสว่ามันปลิ้นปล้อน มันหลอกหลวง มันหลอกหลวงนักปฏิบัติ มันหลอกหลวงพระปฏิบัติ สำคัญตน พอจิตมันสงบขึ้นมา มันมีความรู้ความเห็นขึ้นมา ให้ค่าทันที แสดงว่าบารมีอ่อนด้อยมากให้ค่าทันที พอให้ค่าทันทีแล้ว ถ้าเป็นสุภาพบุรุษนะ เวลามันเสื่อมก็ต้องยอมรับว่ามันเสื่อมสิ เวลาของของที่มีอยู่บนมือเรา ถ้ามันย่อยสลายไปแล้วมันไม่มี ต้องยอมรับว่ามันไม่มีสิ เวลาของอยู่บนมือของเรา สร้างอารมณ์ขึ้นมามันมี อารมณ์เวลามันเปลี่ยนแปลงไปแล้ว มือก็มือเปล่าๆ ทำไมยังสำคัญตนว่าตัวเองมีคุณธรรมอยู่ล่ะ นี่มันเป็นเปลือกนอก

มันอยู่ได้ใน กิเลสมันอยู่ได้ใน ถ้าคนไม่เคยรู้ไม่เคยเห็น มันไม่มีข้อเท็จจริง ไม่มีการกระทำ ไม่มีการประพฤติปฏิบัติเป็นขั้นเป็นตอน บุคคล ๔ คู่ ใ้หานี้หาบุคคลคนเดียวยังไม่เจอ หาบุคคลคนเดียว หาบุคคลเริ่มต้น คือทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจสงบเข้าแล้วนี่ปุถุชนและกัลยาณปุถุชน จากปุถุชนคนหนาให้กิเลสมันครอบงำ ทำสิ่งใดบูชามันทั้งนั้น แล้วยังสำคัญตนว่าประพฤติปฏิบัตินะ ยังสำคัญตนอยู่

แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเรา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านให้ข้อวัตรปฏิบัติ มันไม่

สำคัญตอน มันเป็นข้อวัตรปฏิบัติ คำว่า “ข้อวัตรปฏิบัติ” มันเป็นที่ว่าสิ่งที่เป็นของของสงฆ์ สิ่งที่ใช้ร่วมกัน ข้อวัตรคือการ เห็นใหม่ น้ำล้างเท้า เชียงเท้า น้ำล้างบาตรต่างๆ นี่ไง มันไม่มีใครเป็นเจ้าของ แต่ใช้ร่วมกัน การใช้ร่วมกัน เราทำร่วมกันใช้ใหม่

นี่ข้อวัตรปฏิบัติให้ชักดึงใจออกมา ให้มันยอมรับความเป็นสาธารณะ ยอมรับการเป็นของสงฆ์ ความเป็นของสงฆ์ คุ้มวัด วัดเนี่ยเป็นอาราม เป็นที่อยู่ของผู้ทรงศีล ผู้ทรงศีลอยู่ด้วยกัน ใช้ร่วมกัน ทุกอย่างด้วยกัน เห็นใหม่ ไม่เป็นของบุคคล ไม่เป็นของใครทั้งสิ้น เวลาทำขึ้นมา มันทำเพื่อสงฆ์นะ ไม่ให้มันยึดมั่นถือมั่นไง ไม่ให้มันว่าไอ้ฉันของเรา ไอ้ฉันของเรา อะไรของเอ็ง!

ในเมื่อพระ ๔ องค์รวมกันถึงเป็นสงฆ์ เขาถวายเป็นของสงฆ์ เขาถวายเป็นสาธารณะ เขาถวายเป็นของของกลาง แต่คนที่จิตใจเห็นแก่ตัว มันไม่ยุ่งเลย “มีคนอื่นทำแล้ว มีคนอื่นทำแล้ว ทุกอย่างทำแล้ว” เราก็สะดวกสบายใจ เราสะดวกสบาย เห็นใหม่ ข้อวัตรปฏิบัติดึงใจมันออกมา ดึงหัวใจนี้ออกมา ถ้าดึงหัวใจออกมามีข้อวัตรปฏิบัติรักษาหัวใจของตัวเองไว้

สิ่งนี้ถ้าทำแล้วมันได้ประโยชน์กับใจดวงนั้น เพราะใจดวงนั้น ดุสิ มันจะทำตามข้อเท็จจริงใจ ถ้าทำตามข้อเท็จจริง เราทำข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมาให้เป็นเครื่องอยู่ใจ ให้ใจมันไม่เป็นอิสระใจ ถ้าใจมันเป็นอิสระมันคิดของมันไปเรื่อยละ มันคิดร้อยแปด มันจะไปนิพพาน มันจะเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันคิดของมันไปแต่ไม่จริง

แต่พุทธโงๆ พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ที่นี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธะ พุทธะนี่ปฏิสนธิจิตเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ พุทธะมันอยู่กับเรา พุทธะมันอยู่กลางหัวอกนี้ ศีลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา ศึกษา มาเพื่อประพฤติปฏิบัติ เวลาประพฤติปฏิบัติ ปฏิบัติตามความเป็นจริง

ถ้าจิตมันสงบ จิตสงบคือจิตจริง คนจริงสุภาพบุรุษเขาถึงทำอะไร เขาถึงไม่ลำเอียง แต่ถ้ามัน เห็นใหม่ ถ้ายังเป็นกิเลสต้นหาความทะยานอยาก ถ้าเป็นหัวหน้าสงฆ์ เป็นผู้นำ เห็นใหม่ ลำเอียงเพราะรัก ลำเอียงเพราะชัง ลำเอียงเพราะพวกเรา ลำเอียงเพราะคนนี้ คนนี้มันถูกชะตา คนนี้ไม่ถูกชะตา มันลำเอียง นี่ไง ถ้ามันลำเอียง

แต่ถ้ามันไม่ลำเอียงนะ มันถึงเป็นความสมดุล พุทธโงๆ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิไม่ให้จิตมันลำเอียง มันจะเข้าข้างใคร มันจะพอใจสิ่งใด มันพอใจสิ่งใดเราไม่ต้องการทั้งสิ้น เราต้องการให้เป็นความเป็นจริง แล้วเวลามันเป็นความเป็นจริงนะ เวลาพุทธโงๆ เป็นขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ มันทิ้ง เวลาเป็นความจริง เห็นใหม่ นี่พุทธะแล้ว ไม่ต้องให้กิเลสมันมาพลิกแพลง กิเลสมันชักนำไปก่อน “เราจะไปเฝ้าพระพุทธเจ้า เราจะมีความรู้ เราจะศึกษา นี่เป็นพุทธพจน์”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ภิกษุผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม

ทำสิ่งที่เราสอน เหมือนกับจับชายฉกรรจ์เอาไว้ ผู้ใดปฏิบัติตามกิเลสต้นหาความทะยานอยาก คิดเอง เออเอง อยู่ห่างเราแสนไกล ทั้งๆ ที่จับชายฉกรรจ์เราอยู่ แต่ถ้าผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม สิ่งใดที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้ แล้วเราประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงอันนั้น จะอยู่ห่างไกลแค่ไหน จะอยู่คนละกาลเวลา ก็เหมือนจับชายฉกรรจ์เอาไว้”

พุทฺโธ พุทฺธะ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน เราเฝ้าที่นี่ ถ้าเราเฝ้าที่นี่เพราะเรากำหนดพุทฺโธ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าจิตมันสงบเข้ามามันได้ ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต สติธรรม สมาธิธรรม ปัญญาธรรม ถ้าเราประพฤติปฏิบัติเราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเรามีสติ สติธรรม ถ้าเราปฏิบัติของเราถ้าเป็นสมาธิ สมาธิธรรม ถ้าสมาธิธรรมถ้ามันเกิดปัญญาขึ้นมา สติ สมาธิ ปัญญา ถ้ามันเกิดเป็นมรรค มรรคนี้เป็นของใคร มรรคนี้เป็นของจิตดวงนั้น

แต่ถ้าเวลากิเลสมันยุมันแห้ง เห็นใหม่ จะไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพุทธพจน์ มันส่งออก มันไม่เป็นความจริง

พุทฺโธพุทฺโธ แล้วพุทฺโธนี่ส่งออกใหม่ พุทฺโธ เห็นใหม่ พุทฺโธนี้เป็นคำบริกรรม เพราะธรรมดา สัจธรรม คนเรามีธาตุ ๔ และขันธ ๕ ขันธ ๕ เห็นใหม่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันเป็นความคิด มันเป็นความรู้สึกเป็นนามธรรม มันคิดอยู่แล้ว คิดนั่นคือส่งออกแล้ว ที่นี้พอคิด เราถึงกำหนดคำบริกรรม สิ่งที่ยังจะคิดให้มันคิดในพุทธานุสติ พุทฺโธพุทฺโธ ถ้ามันเป็นความจริงมันทำได้

นี่เวลามันมีกิเลส ยิ่งคนอยากยิ่งทำไม่ได้เลย คนอยาก เห็นใหม่ นิ่งนิ่งๆ ไม่ได้ เวลาให้กระโดดโลดเต้นชอบ เวลาให้นิ่งนิ่งๆ ไม่ได้ นิ่งนิ่งๆ เพื่ออะไร เพื่อค้นหาจิตของเราไง ถ้าเรากำหนดพุทฺโธ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ มีสติมีสัมปชัญญะทำต่อเนื่องๆ จากที่พุทฺโธไม่ได้ คนที่ยังพุทฺโธ คำว่า “พุทฺโธ” กับความรู้สึกมันยังแตกต่างกัน มันยังขัดข้อง มันยังขัดใจอยู่ แต่พุทฺโธกับจิตมันลงตัวกันพอดีนะ เออ! ชักสะดวงขึ้น ชักสบายขึ้น ชักดีขึ้น เห็นใหม่

จากจิตที่มันส่งออก มันชักจะเริ่มมีคำบริกรรม มันจะพยายามทำความสงบของใจนี้ เวลาพุทฺโธๆ จิตสงบ จิตสงบมันคืออะไร จิตสงบคือกิเลสมันสงบตัวลง ถ้ากิเลสมันยังอยู่ กิเลสมันกระทุ้ง กิเลสมันต่อต้าน กิเลสมันทำให้ฟู กิเลสมันแหละมันทำให้ยุ่ง แต่พุทฺโธพุทฺโธ จนกิเลสมันไม่มีช่องออก ไม่มีช่องไป ไม่มีการกระทำต่างๆ มันสงบตัวลง จิตนั้น สมาธิคือจิตไม่เสวยอารมณ์

เวลาความคิดเราเป็นสอง เป็นสองเพราะอะไร เพราะเรามีความรู้สึก เรามีความคิด ถ้า

เราไม่มีความรู้สึก เราไม่คิดอะไรเลย ความคิดเกิดจากภวสวะ เกิดจากจิต แล้วความคิดมันก็ต่อยอดไป คิดร้อยแปด คิดเฉพาะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คิดเป็นพุทธพจน์ คิดไปเรื่อยเลย ส่งออก พุทธโธก็ส่งออก แต่คำว่า “ส่งออกนี้” ส่งออกโดยธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธานุสติ ทำความสงบของใจ ๔๐ วิธีการ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา รู้เท่าทันกิเลสต้นเหตุความทะยานอยาก เวลามาร มารที่ปั้นหัวเจ้าชายสิทธัตถะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชำระล้างหมดแล้ว “มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา เราจะไม่ดำริถึงเจ้าอีกเลย เจ้าจะเกิดบนหัวใจดวงนี้ไม่ได้”

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีพระชนมชีพอยู่ มารดลใจตลอด มารดลใจนะ “ไม่ต้องสงสัยนอน ในเมื่อนิพพานดีแล้วก็นิพพานไปเลย จะได้อยู่สุขสบาย นิพพานเป็นวิมุตติ สุขก็สุขแล้ว ท่านมาอยู่กับโลกทำไม” เพราะมารมันตระหนี่ มารมันอยากได้สัตว์โลกอยู่ในอำนาจของมัน

แต่ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งชำระล้างมันๆ สิ่งชำระล้างมัน แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงรู้เท่าทันมัน พอรู้เท่าทันมันนะ แล้วมันอยู่ที่ไหนละ มันก็อยู่ที่หัวใจของสัตว์โลก มารอยู่ที่ไหน จะไปเปิดตู้เปิดไหจับมาร หามารเอามาฆ่า มันอยู่ที่ไหน

เราไปหา ไปหาก็ไปเพ่งโทษเขา เห็นคนนั่นทำสิ่งนั้นก็ผิด ถูก เพ่งโทษเขาไปตลอด แต่ไม่เคยสำนึกถึงเลยว่าในใจของเรามันมีมาร ในใจของเรามีอวิชชา เราไปเพ่งโทษใคร ในเมื่อเราอยู่ด้วยกันเป็นหมู่เป็นคณะใช้ใหม่ มันมีจิตนิสัยของคนมันสูงมันต่ำใช้ใหม่ เราอยู่กันด้วยสังคมิใช้ใหม่ เราก็มีเมตตา เมตตาเพราะอะไร เพราะเขาทุกข์เขายากของเขา มา คนเกิดมานี้ทุกข์ยากหมด อยู่ในครรภ์ ๙ เดือนคลอดออกมาแล้ว ใครมีเวรมีกรรมขนาดไหน เวรกรรมนั้นก็บีบคั้นมา ถ้าบีบคั้นมาจะมีอำนาจวาสนามาศึกษาธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมโอสถจะทำให้พ้นจากทุกข์

ถ้าศึกษาธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาการศึกษาเป็นฉลาดกยาแล้ว ก็แปะไว้ข้างขวदनัน ไม่เคยเปิดขวดยาแล้วกินเลย ไม่เคยกินยามันก็ไม่ได้รับรู้รสของยา พุทธโธๆ พุทธโธแต่เปลือก ทำแต่เรื่องโลก กิเลสมันอยู่ใ้ใน มันอยู่ภายใน เวลาอยู่ภายในกิเลส กิเลสมันก็พลิกแพลง ภายในก็คิดถึงแต่เรื่องเข้าข้างในใจ ภายในก็คิดถึงเรื่องในตับในปอดใจ

เราศึกษากับมัน “สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา ธรรมทั้งหลายต้องเป็นอนัตตา”

ธรรมทั้งหลายเป็นอนัตตา มันเป็นในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้ว่า เวลาสังขธรรม เห็นไหม ธรรมทั้งหลายเป็นอนัตตา แต่ผลของมันเป็นกุปปธรรม อกุปปธรรม ที่มันสังขจะความจริง คนที่ประพฤติปฏิบัติแล้วมันจะเข้าใจ

ว่า สิ่งที่เป็นอนัตตา อนัตตาตรงไหน?

“อนัตตาคิดเอา มันเป็นอนัตตา มันจะย่อยสลายของมัน” ไม่รู้เห็นอะไรเลย ไม่ใช่กิเลส มันเป็นตัวเรา มันเป็นวิชาการขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วสร้างอารมณ์ อารมณ์ก็สร้างมันขึ้นมาให้เป็นอย่างที่พอใจ อย่างที่ตัวเองเข้าใจ ตัวเองเห็น แล้วก็อ้างพุทธพจน์ๆ อ้างพุทธพจน์มันไกลมันอยู่ข้างนอก

กิเลสมันอยู่ใ้ใน อยู่ใ้ใน ถ้าอยู่ใ้ในจิตมันต้องสงบเข้ามา พอจิตสงบแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา การยกขึ้นสู่วิปัสสนานะ ความพอใจและไม่พอใจ ความเฉาและความหงอยเหงาม มันเป็นเวทนาของจิต กาย เวทนา จิต ธรรม ถ้าจับต้องสิ่งนี้ได้ จับต้อง จิตสงบแล้วจิตเห็นตามเป็นจริง มันจะสั้นไหวในหัวใจ สั้นไหวในหัวใจเพราะเราเห็นความเห็นตัวตนของมัน ถ้าเห็นตัวตนของมันนะ กิเลสเป็นนามธรรม มันอยู่ในหัวใจ มันอยู่ในภวาสวะ อยู่ในภพ

เวลาพุทธโง่ๆ ถ้าจิตสงบ เพราะกิเลสมันสงบตัวลง จิตมันถึงสงบได้ ถ้าสงบได้ สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน ถ้าเรารำพึงไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง ถ้าเห็นจิตเห็นธรรมตามความเป็นจริง เห็นใหม่ เราจับต้องได้ พอจับต้องได้งานมันเกิดตรงนี้ ถ้างานเกิดตรงนี้ พอจับต้องได้จะเห็นเป็นภาพก็ได้ จะเห็นเปรียบเทียบในเรื่องของร่างกายก็ได้

ถ้าจิตมันไม่สงบ เห็นใหม่ ดูลิ เขาทำศัลยกรรมความงามกัน เขาทำแต่ภายนอก เขาอยากงามแต่รูป แต่หัวใจของเขามันไม่สวยงามเหมือนกับสิ่งที่เขาต้องการ มันสวยงามแต่ภายนอก

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเป็นภายนอกเราก็เทียบเคียงได้หมดละ ว่าธรรมะเนี่ย พุทธพจน์มันเป็นอย่างนั้นๆ แล้วเวลาเรามันสวยงามแต่ภายนอกใช่ไหม มันเป็นพุทธพจน์เป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วก็กลัวผิดก็เปรียบเทียบไป มันก็เลยไม่เข้าถึงภายใน

ถ้าเข้าถึงภายใน เห็นใหม่ เวลาภายในถ้าจิตสงบแล้วถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง เวลามันเกิดปัญญา เวลาปัญญามันเกิดขึ้นมา ปัญญาที่มี สัมมาสมาธิรองรับ สัมมาสมาธิรองรับไม่ใช่โลกียปัญญา โลกียปัญญา ปัญญาที่เกิดขึ้นจากสัญชาตญาณ เกิดจากสามัญสำนึก เกิดจากสัญญา เกิดจากสัญญาแล้วกิเลสมันยุมันแห่ กิเลสมันส่งเสริม พอมันส่งเสริมขึ้นมามันก็อ้างธรรมะ อ้างธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าพุทธพจน์ ว่ามันเข้าใจตามนั้น

แต่เวลาผู้ที่ประพฤติปฏิบัติใหม่ เห็นใหม่ จิตใจของเราเป็นปุถุชน เป็นคนหนา เวลาคน

หนาเราตริกในธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ตริกในธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ว่าธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สัจธรรมเป็นความจริง “คนเกิดขึ้นมามันมีความทุกข์ความยากอย่างไร? จิตนี้เวียนว้ายตายเกิดในวัฏฏะ ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบุพเพนิวาสานุสติญาณมันดำเนินมาอย่างไร?”

เรามาไตร่ตรอง เรามาใคร่ครวญ ไตร่ตรองตริกในธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยปัญญาอบรมสมาธิ ด้วยโลกีย์ปัญญา ด้วยสามัญสำนึก เวลาเราพิจารณาของเราอย่างนี้ เราไตร่ตรองธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าจิตมันร่วมงานด้วย จิตมันไม่ต่อต้าน จิตมันไม่สร้างภาพของมันคิดเรื่องอื่นไป แล้วคิดตริกในธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นปัญญา ปัญญาอย่างนี้ปัญญาสามัญสำนึก ปัญญาทางโลก

เวลาพิจารณาของมันโดยความสมดุลง เห็นใหม่ น้ำตาไหล น้ำตาไหลจนพองสยองเกล้า “ทำไมชีวิตมันเป็นแบบนี้ ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐมาก” มันพุ่งไปแล้ว ใสนี้มันปัญญาอบรมสมาธิ คำว่า “ปัญญาอบรมสมาธิ” ถ้ามันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาที่มันมีสติแล้วใช้ปัญญาใคร่ครวญในธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันปัญญาอบรมสมาธิ

แต่เวลาส่งออกๆ เวลามันพูดว่าสิ่งที่ส่งออก เวลาพิจารณาโดยปัญญาโดยสามัญสำนึก ปัญญาสามัญสำนึกเพราะกิเลสมันหลอก กิเลสมันหลอก เห็นใหม่ กิเลสหลอกว่า “เรามีปัญญา เราศึกษาธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เราเป็นคนที่มีความฉลาด เราพิจารณาของเราแล้วธรรมะมันเกิดขึ้น ธรรมะมันพิจารณาไปแล้วมันเข้าใจ”

กิเลสมันสวมรอย เห็นใหม่ แล้วมันก็คิดของมันไป ทั้งๆ ที่ถ้ามันมีสติสัมปชัญญะมันทำโดยธรรม ถ้าโดยธรรม เห็นใหม่ ก็ปัญญาอบรมสมาธิไป ปัญญาอบรมสมาธิปัญญาอบรมหัวใจ อบรมหัวใจไม่ให้มันเห่อเหิม ไม่ให้มันส่งออก ไม่ให้มันใช้โดยสัญชาตญาณโดยความเป็นมนุษย์

เราเป็นมนุษย์ เราเป็นมนุษย์แต่เราเกิดมาเรามีอำนาจวาสนา เราเกิดมาแล้ว เราอยากจะทำประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราจะต้องมีสมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน เราต้องมีชัยภูมิ เราจะต้องมีข้อเท็จจริง เพราะจิตมันจริงใจ จิตมันจริงเพราะเป็นสัมมาสมาธิ เพราะจิตมันเป็นสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิคือจิตเดิมแท้ สัมมาสมาธิมันเป็นเปลือกนอกไป

ถ้าจิตเดิมแท้ สัม ปเปลือกสัม ปเปลือกสัมมันอยู่ข้างนอกแต่มันอยู่ในสัม แต่ถ้าเข้าถึงจิตนี้ไง ถ้าจิตพุทธโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ตรงนี้มันเป็นจุดเริ่มต้น ถ้าจุดเริ่มต้นถ้าจิตมันจริงเพราะ

สัมมาสมาธิเป็นข้อเท็จจริง เวลามันน้อมไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง แล้วเวลามันเกิดปัญญาขึ้นมา ปัญญาที่มีสัมมาสมาธินี้รองรับ เวลามันเกิดปัญญาขึ้นมา เกิดปัญญานี้มันพลิกแพลง มันเห็นตามข้อเท็จจริง มันเข้าไปเนื้อของใจ เนื้อของกิเลสในที่ที่เห็นกิเลสไป

ถ้าไม่รู้ไม่เห็นกิเลส เห็นใหม่ มันอยู่ภายนอก แล้วเวลาอยู่ภายนอกคนที่ประพฤติปฏิบัติ ไม่มีหลักมีเกณฑ์ก็บอกว่า “คิดข้างนอกก็เรื่องข้างนอก แล้วคิดเรื่องข้างในมันถึงจะเป็นเรื่องข้างใน” เขาว่า “ปัญญานอก ปัญญาใน”

แต่ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าโลกีย์ปัญญา โลกุตตรปัญญา ถ้าโลกีย์ปัญญาคือปัญญาของกิเลส จะตรีกในธรรมขนาดไหน จะพิจารณาขนาดไหน มันเป็นโลกีย์ปัญญา ปัญญาของโลก ปัญญาคือกิเลสมันส่งเสริม กิเลสมันพลิกแพลง กิเลสมันให้อยู่ในอำนาจของมัน

แต่ถ้าเรามีสติปัญญา ใช้ปัญญาอย่างนี้เหมือนกัน ใช้ปัญญาเหมือนกัน แต่ปัญญาที่มีสติเท่าทันกับมัน ตรีกในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วมันสมดุล มันลงกับความรูสึกของเรา จิตของเรากับธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกัน “น้ำตาไหล! ซาบซึ้งในชีวิต! ชีวิตเป็นเช่นนี้เอง เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ” ยังไม่ได้ภาวนาอะไรเลยนะ นี่ใส่ในกิเลสมันไม่เห็น ถ้ามันจะเห็น มันเห็นกิเลสผิวดินไป เห็นกิเลสโดยมารยาทไป เห็นกิเลสโดยข้อเท็จจริงที่เราารู้เราเห็นนี้ไป เราารู้เราเห็นขึ้นมาเวลามันสงบตัวลงก็สงบตัวลงอย่างนี้ แล้วศาสนาพุทธสอนแค่นี้หรือ บุคคล ๔ คู่ไปไหน?

บุคคล ๔ คู่ จิตนี้เป็นได้ เห็นใหม่ เป็นได้โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคา-มิมรรค สกิทาคามีผล อนาคามีมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล บุคคล ๔ คู่ จิตหนึ่งมันพัฒนาขึ้นไปเป็นบุคคล ๔ คู่ แล้วบุคคล ๔ คู่มันถึงจะเป็นความจริงในหัวใจนี้ ถ้าความจริงในหัวใจนี้ สิ่งที่เราจะทำเราจะต้องเห็นข้อเท็จจริง

ฉะนั้น ถ้าจะเห็นกิเลส สิ่งที่จะเห็นกิเลสคือความสงบของใจ ใจสงบระงับขึ้นมา ใจเป็นสัมมาสมาธิขึ้นมา ถ้าใจเป็นสัมมาสมาธินี้ข้อเท็จจริงอย่างนี้ ปฏิบัติอย่างนี้ ฉะนั้น เวลาครูบาอาจารย์ท่านถึงให้ทำความสงบของใจเข้ามา

เราประพฤติปฏิบัติกันนะ สงบได้บ้าง สงบได้บ้าง พอสงบได้บ้างแต่เราไม่ต้อยอด สงบแล้วนี่เราไม่รู้รักษาหัวใจของเรา เขาก็คคตาจิตตั้งมัน มันจะตั้งมันได้อย่างไร ดูสิ เด็กน้อยมันไม่มีกำลังของมัน มันทำงานอะไร เด็กน้อยๆ นี่เห็นแล้วน่ารัก ไร้เดียงสา ดีไปหมด แต่ข้อเท็จจริงของชีวิตมันต้องโตขึ้นมา มันต้องมีอาชีพ มันต้องมีสติปัญญา มันต้องเท่าทันสังคม มันต้องมีที่ยืนในสังคม

หัวใจๆ เราจะมีที่ยืนในธรรมะ เราจะมีที่ยืน บุคคล ๔ คู่ หัวใจมันจะพัฒนาขึ้นไปอย่างไร ถ้ามันจะพัฒนาตามข้อเท็จจริงขึ้นมาแล้ว มันเป็นความจริงของมันขึ้นมา ถ้าความจริงของมัน จิตสงบแล้วรำพึงไปที่กาย ถ้าคนไม่มีอำนาจวาสนา ถ้าคนมีอำนาจวาสนาถ้าจิตสงบขึ้นมา มันจะรู้เห็นเลย บางคนได้หนเดียว คำว่า “หนเดียว” คือวาสนามีเท่านั้น ถ้าพิจารณาไปแล้วมัน ปล่อยแล้ว ครั้งต่อไปจะต้องค้นคว้า จะต้องขวนขวาย ถ้าหนเดียว

ถ้าคนมีอำนาจวาสนานี้ขีปปาภิญญาปฏิบัติง่ายง่าย มันจะมาเต็มๆ ที่เลย แต่สิ่งที่ขีปปาภิญญาเขาต้องสร้างสมบุญญาธิการของเขา คำว่า “สร้างมามาก” สร้างมามากมันถึงจะเป็นอย่างนั้น แต่เวลาถ้ามันเป็นอย่างนั้น เห็นไหม นี่มันต่อเนื่อง

แต่ถ้าคนส่วนใหญ่แล้วเวไนยสัตว์ พอประมาณ กึ่งกลาง เราต้องขวนขวายของเรา เรา ต้องมีการกระทำของเราเพราะอะไร เพราะเรามีศรัทธามีความเชื่ออะนะ เวลาประพฤติปฏิบัติไปนี้ เวลาจิตมันเสื่อมมันท้อแท้ เวลากิเลสมันยุมันแห่กันนะ มันล้มลุกคลุกคลาน ขณะที่ว่าเวลากิเลส กิเลสมันยุมันแห่กันทำให้หมดกำลังใจ

แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ เรามีครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์เป็นผู้ให้กำลังใจ แล้วครูบา อาจารย์ของท่านเคยทุกข์เคยยากมา เคยทุกข์เคยยากนะ เวลากิเลส ดุสิต เวลาหลงตาของท่าน เล่าของท่านนะ เวลาออกประพฤติปฏิบัติใหม่ๆ ทำอย่างไรก็ไม่ไหว ทำอย่างไรก็ไม่ได้ จน สุดท้ายนะ “ทำไมกิเลสมันรุนแรงขนาดนี้ ทำไมเอาเราขนาดนี้” นั่งร้องไห้ หลวงตาท่านพูดเอง เวลาประพฤติปฏิบัติใหม่ๆ นั่งร้องไห้ คือใจมันจะทำ ใจมันจะสู้ ใจมันอยากทำ แล้วอย่างว่า ท่านเรียนเป็นมหาใช้ใหม่ ท่านก็ต้องมีปัญญาของท่าน เวลาสิ่งใดที่มันเกิดขึ้นมันก็ไม่ใช่ความจริง มันก็รู้ แต่รู้แล้วมันรู้แต่ไม่มีกำลัง รู้แล้วไม่มีเทคนิค รู้แล้วสู้ไม่ได้ สู้ไม่ได้

ท่านก็เลยบอก “เอานะ เอ็งจำไว้ นะ เอ็งทำซ้ำขนาดนี้ นะ เวลาต่อไปถ้าเรามีกำลัง ขึ้นมา เราจะเอาคืนบ้าง” ท่านขวนขวายของท่าน ท่านทำของท่าน ถึงเวลาแล้วท่านก็ไปเอา คืนของท่าน เอาคืนจริงๆ แล้วเอาคืนแล้วเห็นจริงๆ เวลานั้นสมาธิไป เห็นไหม “เอ๊ะ! มันมีอะไร ตุกติกๆ อย่างนี้ต้องนั่งตลอดรุ่ง”

พอนั่งตลอดรุ่ง เห็นไหม เวลาเราภาวนากันนะ กิเลสมันอยู่ใส่ใน มันอยู่ภายใน เราไม่รู้ ไม่เห็นมัน เวลาเวทนาก็สู้ได้ต่างๆ ได้ ที่นี้พอนั่งไป ๒ - ๓ ชั่วโมง หลานเวทนามันมา พอเวทนามันใช้ปัญญาไล่แล้วมันก็ปล่อยได้ พอปล่อยได้นั่งต่อไป ลูกเวทนามันมา คือเวทนาที่มันหนัก หนักมากขึ้น ก็ใช้สติปัญญาต่อสู้ไปเรื่อย แยกแยะไปเรื่อย แยกแยะจนถึงที่สุดมันปล่อยได้ ลง พอจิตลง ๕ - ๖ ชั่วโมง พอมันมาแล้ว เวทนามันมาแต่ละชั้นแต่ละตอน ท่านสู้ของท่าน มันเป็น ปัจจุบันนี้

พอปัจจุบัน พอ ๕ - ๖ ชั่วโมง มันมา ท่านต่อสู้เต็มที่แล้ว ท่านบอกเลย เหมือน

เหมือนกับเอาฟืนเอาไฟสูมตัวเราแล้วจุดไฟเผา แต่ด้วยสัจจะด้วยความจริง คุณิ เวลาพิจารณาครั้งแรก หลานเวหนามันมา ๒ - ๓ ชั่วโมง พิจารณาไปมันปล่อยได้ มันปล่อยได้ขึ้นมา พอมันปล่อยมันก็ว่างหมด มันก็มีความสุขใช้ใหม่ แล้วนั่งต่อเนื่องไป เวหนาก็กลับมาอีก

แล้วคราวนี้ที่กลับมา กลับมาเป็นลูกมันที่กำลังที่เหนือกว่า เห็นใหม่ พอเหนือกว่าก็ใช้ปัญญาแยกแยะมันไปต่อเนื่อง มันเป็นปัจจุบัน เพราะท่านไม่ได้ คิดไม่ได้คาดไม่ได้หมายอะไรเลย มันเกิดขึ้นเดี๋ยวนั้น เพียงแต่สติปัญญาเดี๋ยวนั้นต่อสู้อันเดี๋ยวนั้น มันเป็นปัจจุบันเดี๋ยวนั้น ด้วยกำลังของสัมมาสมาธิ ด้วยกำลังใจของท่าน ด้วยกำลังปัญญาที่มันฟาดมันฟันกันเต็มที่ มันฟาดมันฟัน

เวลาพิจารณาไปแล้วมันปล่อย ๓ - ๔ ชั่วโมงคิดมามันปล่อย ๕ - ๖ ชั่วโมงพอมันมาเต็มที่ สู้กันเต็มที่ ถึงที่สุดพิจารณาถึงที่สุดจนมันขาด! ท่านพิจารณาจนมันขาด ขาดเพราะอะไร เพราะหลานมันก็เท่าทันแล้ว ลูกมันก็เท่าทันแล้ว เวลาพ่อแม่มันพิจารณาซ้ำเต็มที่เลย เวลามันขาด มันรวมหมด รวมเย็นไปหมด เห็นใหม่ จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ เวลามันรวมลงจิตมันเหลืออะไร เวลาพิจารณาๆ ความจริง ใส่นิเกส เวลาจริงจ้งมันอยู่ภายใน ไม่ใช่ภายในก็คิดเข้าข้างใน ภายนอกก็อยู่ข้างนอก

เวลาหลวงตาท่านเทศน์ เห็นใหม่ นิเกสภายนอก นิเกสภายใน เพราะท่านรู้เท่าทันทั้ง นิเกสภายนอกและนิเกสภายใน ใต้ต้นหาความทะยานอยากในหัวใจ รูป รส กลิ่น เสียง อัน วิจิตรไม่ใช่กิเลส ต้นหาความทะยานอยากของเราเป็นกิเลส เวลาเวหนามันเกิดขึ้น มันเกิดขึ้นมาจากไหน เวลามันเกิดขึ้นมาบอกว่า เกิดขึ้นมาเพราะว่ากิเลสมันปลิ้นปล้อน กิเลสมันหาทางต่อสู้อยู่ เพราะอะไร เพราะท่านล้อมกรอบ ท่านนั่งตลอดรุ่ง ท่านไม่ให้มันมีทางออก ต้อนมันเข้ามาดม แล้วพิจารณาต่อสู้อันเต็มที่

พอต่อสู้อันเต็มที่มันก็ต่อต้านเต็มที่ เพราะอะไร เพราะมันเป็นปัจจุบัน เพราะตั้งใจเดี๋ยวนั้น เอากันเดี๋ยวนั้น แล้วเอาเดี๋ยวนั้น เอาคืนนั้น พอคืนนั้นสู้กันคืนนั้น ด้วยสัญญาสุภาบุรุษ สู้กันเต็มที่ เวลาถึงที่สุดแล้วมันขาด! เวลามันขาด กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ จิตรวมลงนี่ไง เวลาท่านบอกนี่ปฐมภูมิของเรา แล้วท่านขึ้นไปรายงานหลวงปู่มัน เวลามันมีครูบาอาจารย์คอยให้กำลังใจ เพราะจิตท่านล้อมมาตลอด ท่านสู้ไม่ไหวมาตลอด เวลาขึ้นรายงานหลวงปู่มัน “อ้อ! จิตนี้มันไม่เกิดตาย ๕ หน ๖ หน หรอกเว้ย! มันก็เกิดหนเดียวเท่านั้นละ” มันได้กำลังใจ ได้กำลังใจเพราะคนฟังมันฟังเป็นไง

เวลามันเจอกิเลส เจอกิเลสจริงๆ เห็นใหม่ ใส่นิของมัน เวลาเข้าสู่ใส่นิของมัน ล้วงใส่นิ ต่อสู้กับมันตามความเป็นจริง มันก็ได้ความจริงขึ้นมา

โอ้เราคิดไปเรื่อย มันลุ่มๆ คลำๆ ไปตลอด ไม่เข้าสู่ภายใน ไม่เข้าสู่ภายในก็ไม่เข้าสู่

สัมมาสมาธิ ไม่เข้าสู่สัมมาสมาธิไม่มีฐานที่ตั้งแห่งการงาน ปฏิสนธิจิตเวียนว่ายตายเกิดใน
 วัฏฏะ เวลาสู้กัน สู้กันที่ความคิด ความคิดเกิดดับ ความคิดไม่ใช่จิต ความคิดเกิดจากจิต
 อารมณ์ไม่ใช่จิต สัญญาอารมณ์

ถ้าจิตมันสงบไปมันเข้าไปสู่ตัวมัน จิตสงบเป็นหนึ่ง จิตหนึ่งคือจิตที่ไม่ตอบสนอง ไม่รับรู้
 อารมณ์ จิตหนึ่ง แต่จิตหนึ่งนี้เกิดขึ้นมาได้เพราะการกำหนดการบริกรรม จิตหนึ่งนี้เกิดขึ้นมา
 จากปัญญาอบรมสมาธิ เพราะความคิด เห็นใหม่ นี่ความคิดเกิดจากจิต นี่ความคิดเกิดจากจิต
 ความคิดมันก็คิดของมันไป เราให้คิดไตร่ตรองในธรรม ตรึกในธรรม มีสติสัมปชัญญะ เวลามัน
 เป็นความสมดุล สมดุลคือว่าจิตกับความคิดมันเป็นเนื้อเดียวกัน

แต่เวลาเราคิด เราคิดเรื่องธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันก็ซาบซึ้ง แต่!
 แต่มันมีเรามีเขาอยู่ แต่ถ้ามันคิดของมันไป คิดๆ ของมันไป มีสติปัญญาไล่ตามมันไป มันสมดุล
 กัน มันรวมกัน เห็นใหม่ เป็นเนื้อเดียวกัน มันซาบซึ้ง เวลามันหยุด คิดจนมันเป็นเนื้อเดียวกัน
 มันเป็นหนึ่งใน มันปล่อยหมด มันเป็นหนึ่งใน นั่นนะ นี่สมาธิ เป็นปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าเป็นสมาธินี้
 ฐานที่ตั้งแห่งการงาน

เพราะปฏิสนธิจิต จิตเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เราจะค้นหากิเลส กิเลส
 ภายในๆ กิเลสภายในคือกิเลสภายในจิต ปัญญาภายในคือภาวนามยปัญญา ไม่ใช่
 สัญญา ไม่ใช่สิ่งปัญญาที่เทียบเคียง มันเป็นภาวนามยปัญญา มันปัญญาเกิดจากจิต
 มันปัจจุบัน มันรู้ มันทันกัน มันทันกิเลส มันทันความคิด มันทันเล่ห์เหลี่ยม มัน
 ทันการพลิกแพลงของกิเลส มันเท่าทันของมัน ใสในของมัน มันต้องมีใสในของมัน
 มันถึงจะรู้จะเห็นถึงจะกลายเป็นภาวนามยปัญญา มันไม่ใช่สัญญา ไม่ใช่การจำมา ใน
 การค้นคว้าในการแยกแยะนี้เป็นปัญญาอบรมสมาธิ

ถ้าบอกว่าไม่จำเป็น มันก็จำเป็น มันจำเป็นเพราะอะไร มันจำเป็นเพราะว่า
 หล้าปากคอก มันเป็นการปฏิบัติเริ่มต้น เริ่มต้น เห็นใหม่ ดุสิ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติใหม่ ผู้ที่เข้ามา
 วัดเข้ามาวาใหม่ๆ เหมือนไม้ดิบๆ คิดอะไรก็คิดโดยสมอง คิดโดยสามัญสำนึก การคิดอย่างนี้
 มันในโลกีย์ปัญญา มันไม่ผิด มันไม่ผิดคืออะไร มันไม่ผิดเพราะเริ่มต้น เริ่มต้นก็ต้องเกิดจาก
 เจริญแหละ เริ่มต้นไง

เวลาผลของวัฏฏะนะ เราเป็นอะไรมาเราไม่รู้ แต่ถ้าคลอจากท้องแม่มาคือเรา
 คือเราคือภพชาตินี้ ภพชาตินี้มันก็เป็นปุถุชนเป็นคนหนา แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติก็
 ต้องเริ่มต้นจากตรงนี้ เริ่มต้นจากหัวใจของเราเห็นแหละ เริ่มต้นในการประพฤติปฏิบัติ
 เราก็ค้นคว้าหาใจของเรา ใจของเราคือสัมมาสมาธิ เพราะเวลาการปฏิบัติธรรมเขา
 ปฏิบัติที่ใจ

ใจนี้ต่างหากมีการประพฤติปฏิบัติ ใจนี้ต่างหากเอามาตีแผ่ ตีแผ่ด้วยศีล สมาธิ ปัญญา ตีแผ่ด้วยมรรคของเรานะ ตีแผ่ด้วยความสามารถ ตีแผ่ด้วยศีล สมาธิ ปัญญา ด้วยมรรค จากจิตดวงใดก็แก้กิเลสดวงนั้น มรรคขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็แก้กิเลสในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เราประพฤติปฏิบัติ เราพยายามฝึกฝนของเราให้เกิดศีล สมาธิ ปัญญา ศีล สมาธิ ปัญญาก็คือมรรค ๘ ถ้ามรรค ๘ มันสมดุลง ความสมดุลงของมันคือรวมตัว เห็น ไหม มรรคสามัคคี มรรคสามัคคีคือภาวนามยปัญญา ภาวนามยปัญหานี้ปัญญาที่ชำระล้าง ปัญญาที่สำรอก ปัญญาที่คายกิเลสออกจากใจ ถ้ามันกิเลสออกจากใจนี้คือ การปฏิบัติสมดุลง การปฏิบัติที่ถูกต้อง

ถ้าการปฏิบัติที่ถูกต้อง ต้องหรือค้นคว้าตามความเป็นจริง ถ้าเป็นความจริง ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม จิตดวงนั้นจะมีคุณธรรมในดวงใจ ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ผู้ใดผู้นั้นจะได้รับผลของธรรมในหัวใจดวงนั้น เอวัง